DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Četrtek, 11. avgusta 1966

Št. 31, leto XXII

To pa je naš oddelek za organizacijo dela, kjer prav zdaj strokovnjaki pripravljajo nov sistem delitve po delu

Karikatura: ANDREJ NOVAK

SINDIKATI NA KOPRSKEM ZAČRTUJEJO SVOJE NALOGE PO BRIONSKEM PLENUMU

USPEŠNO DELO POMENI PRITEGNITI ČLANSTVO

V minulem mesecu so koprski sindikati dvakrat ocenjevali naloge — in seveda ob tem tudi dosedanjo učinkovitost dela sindikalnih podružnic — ki jih pred to organizacijo delavcev postavlja IV. plenum CK ZKJ. Tako je najprej o tem razpravljalo predsedstvo občinskega sindikalnega sveta v Kopru, zatem pa je svet sklical še posvet z vsemi predsedniki sindikalnih podružnic v komuni. Pri tem pa so koprski sindikati ugotavljali, da pravzaprav ne gre za nekakšne nove naloge, temveč za to, da se sindikati v delovnih organizacijah z vso doslednostjo zavzamejo za reševanje starih protislovij in da bistveno spremene metode svojega dela.

PRVA NALOGA: PRAVILNA VSEBINSKA USMERJENOST

Izhodišče v razpravi koprskih sindikatov o bodočih nalogah te organizacije je bilo pravzaprav spoznanje, da gospodarska reforma ne more pomeniti le ekonomske preosnove, temveč da je to predvsem proces široko zasnovane družbene reforme, proces prevrednotenja miselnosti proizvajalcev, odnosov in metod v samoupravnem mehanizmu. To spoznanje pa seveda terja tudi veliko bolj dognano vsebinsko usmeritev sindikalne akcije. Gre torej v prihodnjem obdobju predvsem za pravilno usmerjenost sindikatov v delovnih organizacijah.

Z drugimi besedami, koprski sindikati opozarjajo na pravilno izbiro problemov, ki jih sindikalne organizacije uvrščajo v svoje akcijske programe. Gre za to, da bi sindikalna organizacija v slehernem kolektivu izluščila za samoupravno življenje in boljše gospodarjenje tudi najbolj pereča vprašanja in pomagala odstraniti najbolj odločilne zaviralne momente za nadaljnji razvoj samoupravnih odnosov.

To pa spet pomeni, da si bo morala sleherna sindikalna podružnica zastaviti nekaj bistvenih vprašanj in seveda nanje tudi kritično odgovoriti. Tako med drugim:

● Ali so v kolektivu res takšni odnosi in takšno vzdušje, da lahko vsak proizvajalec izpove svoje mnenje, ne da bi le to imelo zanj kakršne koli posledice. Skratka, treba si bo odgovoriti na vprašanje, ali so v delovnem kolektivu dejansko ustvarjeni pogoji, da bi delavci lahko svobodno in brez bojazni izpovedovali svoja mnenja in svoja stališča tudi uveljavljali.

■ Ali se v gospodarski organizaciji dosledno izvaja poslovna politika samoupravnih organov, ali se spoštuje notranja zakonodaja in izpolnjujejo sklepi

(Nadaljevanje na 2. strani)

DINAR IN ČLOVEK

Kadar se Jugoslovani želimo pohvaliti pred gosti iz inozemstva, potem jim pokažemo nove, sodobne tovarne, ki smo jih že zgradili, ali pa jih gradimo, pokažemo jim moderna kmetijska posestva, ki dosegajo visoke donose. Pri tem pa vemo, da to ni tisto, kar daje naši domovini posebno veljavo v svetu.

Vemo namreč, da je sodobnih tovarn veliko po vsem svetu, in da so mnoge med njimi veliko bolj sodobne in veliko večje. kot pa so tovarne, ki pri nas veljajo za najsodobnejše in največje. In vemo tudi, da kljub nedvomnim uspehom v organizaciji moderne kmetijske proizvodnje še zdaleč ne moremo trditi, da smo v tem pogledu dosegli raven, s katero se marsikje v svetu že zdavnaj lahko pohvalijo.

Tisto, na kar smo v resnici lahko ponosni in kar nam tudi v svetu priznavajo, je nekaj drugega: to je položaj našega delovnega človeka v proizvodnji in v družbi, to so njegove pravice proizvajalca in upravljavca.

To, kar smo povedali, velja kljub temu, da so pri nas še vedno tudi ljudje, ki imajo oči samo za tovarno in njeno rentabilnost, ne pa tudi za ljudi, ki v njej delajo; da imamo tudi ljudi, ki jim je važna samo rentabilnost kmetijskega posestva, ne pa — in to v še večji meri — tudi odnosi, v katerih ljudje proizvajajo na tem posestvu. Skratka: tudi pri nas so še vedno ljudje, ki na vse gledajo skozi rentabilnost, skozi dinar, ne pa skozi interese in položaj delovnega človeka.

S tem seveda ne menimo zanikati velikanskega pomena rentabilnosti za nadaljnji razvoj našega gospodarstva, za krepitev materialne osnove naše družbe in za življenjski standard naših delovnih ljudi. Gospodarska reforma, ki smo jo začeli uveljavljati pred letom dni, je prav rentabilnosti dala največji poudarek.

Toda rentabilnost, ki jo želimo doseči, ni kakršnakoli rentabilnost, ni rentabilnost za vsako ceno. To, kar mi želimo, je dobro gospodarjenje v pogojih delavskega samoupravljanja, to je gospodarjenje, ki računa in se naslanja na delovne ljudi in ki spoštuje njihove neodtujljive pravice. Ali z drugimi besedami: za nas tudi po gospodarski reformi ni najvažnejši dinar, za nas je najvažnejši človek.

To vsaj načeloma priznavajo vsi in povsod, v konkretni praksi pa ni vedno tako. Marsikje in marsikdo od zahtev gospodarske reforme razume samo zahtevo po rentabilnosti, kaj malo pa mu je mar način, s katerim jo želi doseči. To so ljudje, ki menijo, da namen posvečuje sredstva; to so ljudje, ki socialistične odnose v proizvodnji smatrajo za nepotreben luksuz, oziroma ki te odnose skušajo prikazati kot sentimentalno socialo.

Takih ljudi pri nas ni veliko in zato sami po sebi tudi ne bi pomenili neke večje nevarnosti za skupnost, ki jo želimo zgraditi. Res škodljivi pa postanejo takrat, kadar iz raznih vzrokov ne naletijo na potreben odpor in uveljavljajo politiko, ki pri delovnih ljudeh diskreditira socialistična načela naše družbe.

Dejstvo je, da marsikdo zatiska oči tudi pred težkimi kršitvami pravic delovnih ljudi vse dotlej, dokler so finančni rezultati v neki delovni organizaciji kolikor toliko v redu. Večkrat se šele takrat, kadar dinarski rezultati niso dobri, začne odvijati tudi klobčič medsebojnih odnosov v določeni organizaciji, ki so bili vse prej kot socialistični.

Sindikalne organizacije ne bi smele nikdar čakati, da pride tako daleč, saj predvsem zanje velja, da morajo na vse gledati skozi pravice delovnega človeka, ne pa skozi dinar.

MILAN POGAČNIK

KATAKOMBE STAREGA MESTA — FOTO SLUŽBA DE

KAKO REŠUJEJO V MTT STANOVANJSKO STISKO

Sredstva pritekajo iz sedmih virov

Čez dober mesec se bo vselilo spet sto družin kolektiva MTT v novi stanovanjski blok. Kdor zasleduje dolgoletna prizadevanja tega kolektiva pri gradnji stanovanj, bi si izračunal, da bodo v MTT končno omilili stanovanjsko stisko. Danes znaša namreč stanovanjski fond 981 stanovanj. Poleg tega pa so v MTT pomagali s posojili individualnim graditeljem tako pri novogradnjah kot pri adaptacijah starih stanovanj. Točnega izračuna ni, vendar se ne bomo mnogo zmotili, če rečemo, da so vsakemu petemu ali šestemu delavcu pomagali na tak ali drugačen način rešiti stanovanjski problem. In vendar se mape s prošnjami niti za las ne stanjšajo. Vsaj toliko prosilcev, kolikor so jih v vseh letih rešili, še vedno čaka na stanovanje.

O izkušnjah pri gradnji stanovanj in reševanju stanovanjskih problemov smo se pogovarjali s tajnico izvršnega odbora sindikata Marinko Cekov

(Nadaljevanje na 2. strani)

● STR. 2: REZERVIRANI STOLPEC

● STR. 3: LAHKO BI POMENILI VEČ, ČE BI...

● STR. 4: DOPISNIKI POROČAJO

● STR. 5: PORTRETI IN SREČANJA

● STR. 7: ČRNI PONEDELJEK

● STR. 8: VNOVIČ IZPRAŠAJMO VEST: KDO KOGA VARA?

KAKŠNO KADROVSKO POLITIKO UVELJAVLJAJO V KMETIJSKI ZADRUGI V ŠKOFJI LOKI

Požvižgajo se na strokovnjake!

Ondan sta se oglasili v uredništvu dve delavki iz Kmetijske zadruge v Škofji Loki. »Pridite k nam, boste videli, koliko je nepravilnosti, pa se nihče ne zmeni zanje. Skupina vodilnih uslužbencev in nekateri kmetje, naši člani, delajo, kakor hočejo. Najbolj nas pa boli to, da odpuščajo strokovnjake,« sta pripovedovali.

Pot v Škofjo Loko ni bila zaman. Zgodba, ki smo jo slišali o škofjeloški kmetijski zadrugi, se je začela že lani poleti, ko se je ponesrečil direktor in bil invalidsko upokojen. V škofjeloški kmetijski zadrugi pa so razpisali delovno mesto za novega direktorja. Bili so presenečeni, ker se je na razpis javil dr. inž. agronomije Franc Sunčič iz Ljubljane. Povabili so ga na sejo upravnega odbora, vendar dr. inž. Franc Sunčič po tej seji ni ostal v kmetijski zadrugi v Škofji Loki, kar je precej razburkalo duhove.

»Vzroki so precej globlji, kot si predstavljate«, nam je rekel kmetijski tehnik Jaka Gartner. »Novi direktor je prišel k nam ravno v času, ko so bile najbolj vroče razprave o tem, da bi zadrugo razcepili na tri manjše zadruge, za selško, poljansko in škofjeloško področje«.

Dr. inž. Sunčiču pa ni bilo vseeno, ali bo ostal v zadrugi kot direktor nekaj let ali nekaj mesecev. Ko je na seji upravnega odbora zadruge slišal, da so v kolektivu sile, ki hočejo zadrugo razcepiti, je odšel. Samo za nekaj mesecev se mu res ne bi splačalo priti v Škofjo Loko.

KMETIJSKA ZADRUGA POSLUJE Z IZGUBO

Kmetijski tehnik Jaka Gartner, tudi škofjeloški sindikalni delavec, nam je skušal kar povedati, zakaj je zadruga, ki je bila svojčas ena najboljših na Gorenjskem, zašla v težave.

»Spremenjena politika do kmetijstva«, pripoveduje Jaka Gartner, je tudi naši zadrugi povzročila samo lani blizu 36 milijonov starih dinarjev izgube Marsikdo se bo vprašal, zakaj? Toda nam je zdaj popolnoma jasno. Izgubo smo imeli v treh obratih, kjer smo pitali govedo. Kot veste, pa so premijo za pitovno govedo ukinili in jo dali za proizvodnjo mleka. To pa je za nas pri pitanju goveda pomenilo izgubo. A ne samo to. Živino smo krmili z drago krmo in je zelo malo vzredili. A zadruga je šla vseno dobro »skozi«. Izgubo smo namreč krili z dohodkom iz drugih dejavnosti, toda po večini nekmetijskih. Hočem reči, da smo izgubo krili z dohodkom v prevoznem parku, mehanični delavnici, trgovini, mesnici itd.«

Tolikšna izguba pa je pri 1600 kmetih članih zadruge sprožila precejšnje ogorčenje. Zlasti nižinski kmetje iz okolice Škofje Loke so vse bolj pogosto pritiskali, da bi ustanovili svojo zadrugo. Takole so menili: prej, ko smo imeli škofjeloški in okoliški kmetje svojo zadrugo, je bilo denarja zmeraj dovolj...

»Kmetje pa niso računali,« pravi Jaka Gartner, »da je imela prejšnja kmetijska zadruga v Škofji Loki tudi gozdove, s katerimi so ustvarjali največji del dohodka.«

Tako so člane zadruge komaj prepričali, da bi tri zadruge v občini ne bile ekonomsko učinkovite. Kajti vsaka zase bi potrebovala svojo administracijo razen tega bi prišlo še do drugih nesoglasij, kajti zadrugi v

(Nanadjevanje na 6. strani)

REZERVIRANI STOLPEC

Igor Dobrovnik

tajnik IO sindikalne podružnice Tekstilne tovarne Motvoz in platno, Grosuplje

Kot pravijo, je vaše podjetje edino v občini, kjer organizirano skrbite za oddih, rekreacijo in splošno udejstvovanje članov kolektiva. Lahko poveste kaj več o tem?

Že leta nazaj je pri nas v navadi, da bodisi podjetje bodisi sindikat podpirata šport in rekreacijo. Na leto naš sindikat na primer priredi tri do štiri izlete za člane kolektiva, ki so izredno poceni, saj delavci plačajo samo po 100 do 200 starih dinarjev, toliko pač, da kdo ne bi očital, da je čisto zastonj! Obiskujemo pa razne turistične kraje in sorodne kolektive, na primer Induplati v Jaršah, Juteks v Žalcu in druge. Pri teh obiskih izvemo marsikaj iz njihovega življenja, kar koristi tudi pri našem delu. Sicer pa je med 520 člani našega kolektiva kaka četrina moških in med njimi je vsak tretji športnik. Zato pa je med delavkami zelo malo športnic. Največ zaradi tega, ker se jih velika večina vozi na delo in jim za šport zmanjka časa. To ni prav, ampak — pomagati si ne moremo!

Kar pa zadeva organizacijo letnega oddiha, tole: imamo svoj dom z 28 ležišči v Piranu. V sezoni je dom v glavnem zaseden. Delavci plačajo 1100 dinarjev na dan. Vsakomur, ki se izkaže s potrdilom, da je letoval izven kraja bivališča, priznamo tudi regres po 500 dinarjev na dan. Na dopust pa bo letos odšlo toliko naših delavcev kot prejšnja leta, čeprav so cene višje.

Mojca Gorjanc

članica sindikalne podružnice podjetja Iskra, Kranj

Dopustniška sezona je dosegla svoj vrh. Ne zamerite, če nas zato zanima, kako ste letos v Iskri poskrbeli za oddih in rekreacijo zaposlenih.

Vsi zaposleni smo dobili odločbe o dopustih. Sama imam devetnajst dni dopusta. Kot vem, so dopuste določili zaposlenim po posebnih kriterijih. Upoštevali so izobrazbo in službena leta. Če si nekvalificiran delavec, dobiš torej le 14 dni dopusta, če imaš srednjo izobrazbo dva dni več in če imaš visoko ali višjo strokovno izobrazbo pa 4 dni več dopusta. Razen tega, kot sem že rekla, so pri določanju dolžine dopustov upoštevali tudi službena leta. Od števila službenih let smo dobili vsak polovico dni: za 6 službenih let 3 dni dopusta itd.

Naši delavci letujejo po večini na morju. Moram reči, da vsako leto vse več naših delavcev letuje na morju, kjer imamo vzdolž vse naše obale, tja do Makarske, svoje počitniške domove. Imamo pa sklenjene tudi pogodbe s počitniškimi skupnostmi, tako da si lahko naši delavci vsako leto izberejo za letovanje drug kraj. Še to moram povedati, da smo letos s sredstvi K-15 in regresom dobili za dopust vsi zaposleni enako, po 27.000 starih dinarjev. Pritožim pa se lahko le nad tem, da je za dnevno in še bolj za tedensko rekreacijo premalo preskrbljeno. Vem, da smo včasih organizirali številne izlete, bodisi v hribe ali kam drugam, zdaj pa tega ne delamo več. Ne vem, ali naj krivdo pripišem sindikalni organizaciji, ali pa je za izlete in sploh rekreacijo med zaposlenimi premalo zanimanja.

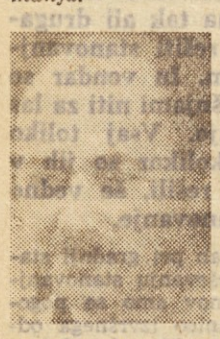

Štefan Podgoršek

predsednik IO sindikalne podružnice Melodija, Mengeš

Slišali smo, da se je Melodija izkopala iz težav, v katere je zabredla še pred reformo. Kako zdaj ocenjujete vzroke takratnih razmer in kaj ste v sindikatu storili, da bi se položaj podjetja izboljšal?

V mesecih pred reformo so pristojni organi dovolili tolikšen uvoz harmonik, da je skupna količina presegla dveletno našo proizvodnjo. Tako nam ni ostalo drugega, kot da se bolj usmerimo na proizvodnjo strunskih instrumentov. Pri harmonikah smo si že sami nakopali težave, ker smo poskušali osvojiti proizvodnjo glasilk, pa smo le zainvestirali precej milijonov, pravega uspeha pa ni bilo. Potem je prišla reforma... Od 340 zaposlenih smo morali odpustiti 100 ljudi. Poskrbeli smo vsaj za to, da smo obdržali vse tiste, brez katerih v normalnih pogojih ne moremo, se pravi preizkušene kadre. Marsikdo na vodstvenih delovnih mestih pa je seveda moral zapustiti svoj položaj in spet začeti kot delavec v proizvodnji. No, zdaj je tako, da spet po malem sprejemamo na delo odpuščene delavce, ki doslej še niso našli dela. Razmere so se namreč precej popravile.

Vse te težave niso šle mimo sindikata. Zavzeli smo se za to, kot sem že prej rekel, da smo obdržali najboljše kadre in jim tudi na nižjih delovnih mestih zagotovili približno enake osebne dohodke. Z zadnjim pregledom ocene delovnih mest smo v povprečju za 25 % zvišali osebne dohodke. Za naprej pa smo tudi optimisti. Veliko izvažamo in nas ob bolj uravnovešeni proizvodnji, kakor jo imamo zdaj, spremembe na domačem trgu ne morejo preveč prizadeti.

Milan Saveli

član IO sindikalne podružnice podjetja Trgovski dom, Ravne na Koroškem

O integraciji trgovine v vaši občini so kaj različna stališča. Kaj menite o tem kot član kolektiva, ki po splošnem prepričanju uživa večjo podporo občinske skupščine kot pa konkurenčno podjetje?

Zdi se, da tovariši iz konkurenčnega podjetja Ljudski magazin in mi nekako pozabljamo, kaj naj bi se v prid potrošnikov in nas trgovcev spremenilo z nameravano integracijo. Tako daleč smo prišli, da so nam važnejša očitanja, obtožbe in tudi zlonamerno podtikanje, kot da bi bili enotnega mnenja o nekaterih temeljnih zadevah, da bi se vsaj pri tem otresli nezaupanja, ki ga čutimo drug do drugega. S tem sem mislil na to, da se nismo dokopali do spoznanja, da občinska skupščina vse doslej ni pokazala pravega interesa za razvoj trgovine in da vanjo ni vlagala toliko, kolikor bi morala. Kar pa je še važnejše, je to, da nam trgovinskim delavcem niso pustili, da bi se pogovorili sami med seboj in na osnovi zanesljivih analiz morda tudi poiskali skupno pot. Če bi bili ljudje, še zlasti pa delavci konkurenčnega podjetja, bolje obveščeni, če bi si upali tudi spregovoriti brez bojazni pred posledicami, do razburjanj in drugih nevšečnosti ne bi prišlo. Še to: problem se je zdaj z območja naše občine prenesel še k sosedom v Slovenj Gradec, kjer podjetju ZILA preprečujejo, da bi se združilo z nami, ki smo bili pobudniki integracije.

SREDSTVA PRITEKAJO IZ SEDMIH VIROV

Čeprav so v Mariborski tekstilni tovarni vsa leta veliko gradili, pa je prosilcev za stanovanja še vedno toliko kot doslej zgrajenih stanovanj ● Kako v MTT premagujejo težave v stanovanjski izgradnji?

(Nadaljevanje s 1. strani)

in referentko za stanovanja Marijo Obrovnik.

»Hudi stanovanjski problemi so že pred mnogimi leti, ko so bili drugod navajeni na družbeno skrb za stanovanje, prisilili naš kolektiv, da je iskal poleg družbenih tudi individualne vire financiranja,« razlaga Marija Obrovnik. »Delavci so v tistih letih od zelo skromnih osebnih dohodkov prispevali v stanovanjski sklad. Hkrati s tem pa smo oblikovali stroga merila za dodelitev stanovanj. Pred nedavnim smo sprejeli nov pravilnik o gradnji in delitvi stanovanj, vendar se bistveno od naših dosedanjih načel ne razlikuje.«

»Najteže je zbrati potrebna sredstva. Iz katerih virov oblikujete pri vas stanovanjski sklad?«

»Ni naključje, da smo v pravilniku v tem poglavju zapisali, da financiramo stanovanjsko gradnjo iz sredstev kolektiva, sredstev delavcev in iz drugih virov. Se pravi, da pripisujemo znaten delež kolektivnim in individualnim financerjem. Sicer pa se natekajo sredstva v stanovanjski sklad kar iz sedmih naslovov: iz 4 % od osebnih dohodkov kot določa zakon, iz 1 % od osebnih dohodkov delavcev po našem pravilniku, iz predplačila najemnine, s sofinanciranjem drugih podjetij s stanovanjskim posojilom članom kolektiva, iz sklada skupne porabe in s posojilom v bankah in drugod.«

»Kdor ima stanovanje, rad pozabi, kako hudo je brez njega. Kako so vaši člani kolektiva razumeli potrebo po posojilu?«

»Pri nas so delavci solidarni,« pravi Marinka Cekov. »Posojila dajejo tudi tisti, ki že imajo stanovanja. Ko delavec privoli z izjavo v posojilo, mu ga v obrokih odtegnemo pri izdvosobno 700.000 dveinpolsobposojila smo pri nas razpisali že leta 1961. In prav ta sredstva so pripomogla za učinkovitejšo gradnjo stanovanj.«

»Med viri financiranja omenjate predplačilo. Mar mora vsakdo, predno se vseli v stanovanje, vplačati določen delež.«

»Da. Višino predplačila določa velikost stanovanja. Za garsonjero znaša 200.000, enosobno stanovanje 500.000, eno in polsobno stanovanje 600.000, dvosobno 700.000, dvoinpolsobno stanovanje 800.000 in trosobno 900.000 starih dinarjev. Vsakdo tega sicer ne zmore. Kadar gre za težje socialne primere, mu priskoči na pomoč delovna enota, ki pokrije predplačilo iz sklada skupne porabe.«

MTT je velik kolektiv, saj šteje približno 5500 zaposlenih. In vendar imaš občutek, da vedo za vsakogar, kje in kako živi. Prav zato znajo tudi pravično presoditi, kdo je najbolj potreben stanovanja. Za to skrbi cel štab upravnih in samoupravnih organov. O delitvi stanovanj pa odloča osrednja stanovanjska komisija in komisije v delovnih enotah. Način delitve stanovanj med delovnimi enotami in posamezniki je razložila tajnica sindikata Marinka Cekov.

»Osemdeset odstotkov stanovanj razdelimo med delovne enote, pri čemer upoštevamo številčnost enote. Dvajset odstotkov pa razdeli osrednja stanovanjska komisija. Ta rešuje nekatere skupne potrebe, oziroma dodeli stanovanja delovni enoti, ki ima trenutno največ nujnih prosilcev in jih ne more upoštevati pri redni kvoti. Konkretno, od sto stanovanj, ki bodo vseljiva čez dober mesec, bo razpolagala osrednja komisija z dvajsetimi. Od tega dobijo borci deset stanovanj. S tem bomo končno rešili stanovanja za člane Zveze borcev z dvojnim štetjem let. Šest stanovanj pa moramo vrniti drugim kolektivom, ki so nam lani posodili stanovanja, ko nismo zgradili nobenega bloka, nujnih stanovanjskih primerov pa smo imeli veliko. Preostala štiri stanovanja še niso razporejena. Dobili jih bodo delavci, ki jih v delovnih enotah niso mogli upoštevati in so hkrati nujno potrebni stanovanja.«

Težko je povedati, kakšnih kombinacij se poslužujejo v MTT, da bi ugodili čim več prosilcem. Poleg dogovarjanj z drugimi kolektivi za sofinanciranje, najemanje kreditov pri bankah in drugod, dajejo tudi kratkoročna posojila za dograditev hiš in popravila stanovanj. Za te namene je v obtoku približno 16 milijonov starih dinarjev. Vendar v MTT ugotavljajo, da bodo morali zagotoviti za te namene še več sredstev, kajti prosilcev je vedno več, kot pa je na voljo denarja.

I. V.

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je ustanovljen 20 novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik

MILAN POGAČNIK

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ul. 4, poštni predal 313/VI, telefon uredništva 31 66 72, 31 24 02 in 31 00 33, uprave 31 00 33. Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 501-1-365 — Posamezna številka stane N. 50 par — 50 starih din — Naročnina je četrtletna N. 6,50 din — 650 starih din — polletna N. 13 din — 1300 starih din in letna N. 26 din — 2600 starih din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tisk in kliševi ČZP »Ljudska pravica« Ljubljana

USPEŠNO DELO POMENI PRITEGNITI ČLANSTVO

(Nadaljevanje s 1. strani)

samoupravnih organov. Še prav posebno pozornost pa bi pri tem veljalo posvetiti kadrovski politiki kot sestavnemu delu poslovne politike, se pravi, odgovoriti si je treba na vprašanje, ali so nosilci kadrovske politike zares samoupravni organi ali pa je le-ta v rokah posameznih članov kolektiva, ki s pomočjo kadrovskih kombinacij uveljavljajo svoje namene.

■ In slednjič, odgovoriti bo treba na vprašanje, ali so metode dela posameznikov, služb in ne nazadnje tudi samoupravnih organov prilagojene samoupravljanju, so take, da pritegnejo delavce k upravljanju in jim omogočajo suvereno odločanje. Veliko večjo pozornost kot doslej pa bo potrebno posvetiti tudi odgovornosti v samoupravnih organih in uveljaviti načelo odpoklica posameznih članov, kadar očitno zanemarjajo svoje dolžnosti ali pa so se prepustili tokovom oportunizma.

SINDIKAT NAJ USPOSOBI DELAVCE ZA UPRAVLJANJE

Od tega, kako bodo znali sindikati v delovnih organizacijah izluščiti vso tisto problematiko, ki je najbolj živo povezana s proizvajalci, kako bodo sindikati znali osredotočiti svoja prizadevanja na razreševanje najodločnejših protislovij in konfliktnih situacij, od tega je odvisno, koliko jim bo uspelo pritegniti proizvajalce. Torej gre v prihodnje predvsem za čedalje trdnejšo naslonitev organizacije na celotno članstvo, na vse proizvajalce, kar pa je, kot pristavljajo koprski sindikati, pogoj za sleherno uspešnost dela v organizaciji. Pri tem pa, seve, sindikat ne more imeti več funkcije nekakšnega delavčevega varuha, kot jo ima npr. v mezdnih odnosih, temveč si mora z vsemi sredstvi politične organizacije prizadevati, da proizvajalce usposablja in organizira tako, da sami uveljavljajo in tudi dosledno uveljavijo svojo ustavno pravico do upravljanja in gospodarjenja z vsemi vrednostmi svojega dela.

Primerov pa, ki očitno razkrivajo težnje posameznikov, da bi odločali v imenu kolektiva, naj že bo širšega ali ožjega, ko jim samoupravni mehanizem pomeni samo kuliso za samovoljo, je še veliko. Koncepti, ki jim je sicer brionski plenum spodrezal življenjske korenine, so namreč s številnimi koreninami še vedno močno zakoreninjeni v delovnih organizacijah. Ne le v samovolji nekaterih vodilnih, ne le v zamegljenih dohodkovnih odnosih, ne le v najrazličnejših oblikah vmešavanja v pristojnosti proizvajalcev, temveč tudi v zahtevah po navidezni solidarnosti in s tem enakosti pri delitvi dohodka.

To pa seveda spet pomeni, da sindikati v prihodnje ne smejo napovedati boja nekakemu imaginarnemu razrednemu nasprotniku, temveč morajo tega nasprotnika iskati v vrstah proizvajalcev samih, v prizadevanjih nekaterih, da bi izmaličili načelo dohodka in s tem tudi samoupravne odnose.

ZA ODLOČNEJŠE IN DOSLEDNEJŠE UKREPANJE

Ko so v koprskih sindikatih ocenjevali svoja dosedanja prizadevanja in prihodnje naloge, so bili tudi samokritični. Tako je marsikateri sindikalni delavec ugotavljal, da so bila prizadevanja sindikatov doslej vse preveč splošna in anonimna, v marsikaterem primeru bolj aluzija kot konkretna kritika. Nemalokdaj je oportunizem sindikalnega vodstva v delovnem kolektivu preprečil, da bi se problemi razrešili — vse preveč je bojazni pred zamero, vse preveč je bojazni za položaj, za osebne dohodke, marsikdaj tudi za privilegije.

Tako ni naključje, da v prenekaterem kolektivu sindikat sicer ugotavlja, da se sklepi samoupravnih organov ne izvajajo, pri tem pa dlje od te ugotovitve v kolektivu sploh ne pridejo. In nič kolikokrat smo v sindikatih ugotavljali, kako nevzdržno je, da je del proizvajalcev nagrajenih po delu, medtem ko drugi del še vedno visi na bolj ali manj zagarantiranih plačah. Pa rezultat te ugotovitve? Skorajda ga ni, ker tudi skorajda ni resnejših prizadevanj, da bi bili strokovnjaki, organizatorji proizvodnje, nagrajeni po svojem vplivu pri ustvarjanju dohodka.

Tako še na marsikaterem drugem področju razvoja ekonomskih in družbenih odnosov.

Zato tudi odločna zahteva koprskih sindikatov, da bi morali poslej v razreševanju vseh teh problemov priti do dna: dosledno in brez ozirov ugotavljati vzroke, ki preprečujejo razrešitev protislovij, ter nič manj dosledno tudi ukrepati, ne glede na osebnosti in njihove dosedanje zasluge. To pa spet pomeni, da morajo sindikati vztrajati pri zahtevi, da se v delovnih kolektivih in v širši družbeni skupnosti vendarle že zaostri osebna odgovornost.

POZIV NA AKCIJO

Kljub temu, da se je sezona dopustov približala svojemu vrhu, pa je občinski sindikalni svet v Kopru, potem ko je v posebnem pismu seznanil s temi stališči vse sindikalne podružnice, pozval sindikate v delovnih organizacijah na takojšnjo akcijo. Ne na akcijo v njenem zbanaliziranem pomenu, temveč na takojšnjo in trajno prevrednotenje dela v sindikatih. Pri tem pa občinski sindikalni svet tudi poudarja, da morajo izvršni odbori zagotoviti čim večjo javnost v delu sindikatov. Če naj namreč poslej odražajo prizadevanja sindikatov voljo in hotenja celotnega sindikalnega članstva ali vsaj večine tega članstva, potem morajo le-ti odločilneje vplivati že pri prvih prizadevanjih za poglobitev vsebine in posodobljenje metod dela.

S. B.

STIKI S TUJINO

PRIJETNO S KORISTNIM

V dopustniških mesecih julij—avgust je sindikat CFDT regije Rhône-Alpes — Francoska demokratična konfederacija dela — usmeril svoje članstvo, da bi svoj oddih preživelo v Sloveniji pod parolo »Ladijski premec v smeri Jugoslavije — Dopusti 1966.«

In ni naključje, da je do te usmeritve prišlo. Regija Rhône-Alpes in slovenski sindikati so namreč lani navezali dokaj tesne medsebojne stike. Le-ti so se začeli z obiskom sindikalne delegacije RS ZSJ za Slovenijo, ki jo je vodil tov. Popit, in nadaljevali lani jeseni z obiskom regionalnega vodstva, ki ga je vodil njegov predsednik.

Oba obiska sta pokazala izredno zanimanje vodstev departmajev, ki tvorijo to regijo, in samega sindikalnega aktiva do problemov Jugoslavije, njenega socialističnega razvoja, zlasti pa do samoupravljanja.

Tudi letovanja članstva so usmerjena v spoznavanje ne samo pokrajine, marveč običajev, zgodovine in razvoja Slovenije. Zato je poleg življenja v naravi, večina tabori ali preživlja svoj dopust v bungalovih, razumljivo, da so v sodelovanju s komisijo za mednarodne stike RS ZSJ za Slovenijo organizirali razgovore s predstavniki samoupravnih organov in sindikatov v naših tovarnah ali s predstavniki komunalnega življenja. Osnovna tema teh razgovorov je delovanje samoupravljanja v gospodarstvu in občini. Zanimiv je stavek uvoda v prospektu, ki so ga razposlali članstvu v pripravah na letovanje: »Jugoslovansko izkušnjo moramo spoznati sindikalisti, ne da bi jo zavrnili, ampak da iz nje izluščimo nekatera spoznanja.« Povedati je tudi treba, kakor je napisano v prospektu, da je namen sindikalne organizacije CFDT poiskati takšno obliko socialistične družbe, ki bo omogočila vsakomur sodelovanje v upravljanju in pri odločanju.

Z OBČINSKIH SINDIKALNIH SVETOV

● KONJICE

Občinski sindikalni svet v Slovenskih Konjicah je ob koncu julija sprejel okvirni program tekmovanja med sindikalnimi podružnicami na svojem območju v počastitev praznika dela — 1. maja 1967. S tekmovanjem bodo začeli 1. septembra 1966 in bo trajalo do 31. marca 1967, v nekaterih dejavnostih pa do 15. aprila prihodnjega leta.

Tekmovalni program vsebuje dejavnost in delo sindikalnih podružnic. Na prvo mesto so postavili naloge, ki čakajo sindikate na področju gospodarjenja in samoupravljanja, posebno uveljavljanje nagrajevanja po delu ter spremljanje izvajanja samoupravnih aktov. Ker bodo v tem času tudi volitve polovice članov organov upravljanja, bodo tudi podružnice medsebojno tekmovale v organizacijskih in kadrovskih pripravah in udeležbi na volitvah.

Pomembno tekmovalno področje je tudi športna in rekreacijska dejavnost sindikalnih podružnic. Pri tem bodo zlasti ocenjevali množičnost v prirejanju različnih športnih tekmovanj. Sindikalne podružnice bodo tekmovale tudi v skrbi za znižanje izostankov od dela zaradi bolezni in poškodb.

V tekmovalni program pa je uvrščeno tudi družbeno-ekonomsko izobraževanje članov organov upravljanja in sindikalnih odborov ter vseh neposrednih proizvajalcev v podjetjih in zavodih. Semkaj sodi tudi pridobivanje novih naročnikov na Delavsko enotnost s pogojem, da mora biti naročnina plačana za eno leto vnaprej.

Končno poročilo o poteku izvedbi in končnih uspehih bodo prebrali na proslavi v počastitev 1. maja 1967 in hkrati razdelili tudi šestim najboljšim podružnicam nagrade v skupnem znesku 400 tisoč starih dinarjev.

V. L.

NA NEKDANJI ORNIKOVI DOMAČIJI NA GORCI V HALOZAH SO SI SINDIKALNE PODRUŽNICE DELOVNIH ORGANIZACIJ UREDILE PRIJETNO IZLETNIŠKO TOČKO. NAJVEČ SREDSTEV ZA UREDITEV TEGA DOMA JE SEVE PRISPEVAL PTUJSKI KMETIJSKI KOMBINAT, KI JE FORMALNO LASTNIK DOMA. S SREDSTVI, KI JIH BODO PRISPEVALI DRUGI KOLEKTIVI, PA BODO ZDAJ UREDILI ŠE SOBE, TAKO DA BODO LAHKO OBISKOVALCI PREŽIVELI V DOMU TUDI DEL SVOJEGA DOPUSTA. SICER PA SO PTUJSKI SINDIKATI NAMENILI DOM NA GORCI PREDVSEM DNEVNEMU IN TEDENSKEMU ODDIHU ZAPOSLENIH.

IZ RAZGOVORA Z INŽENIRJEM NIKOM MEDVEDOM, PREDSEDNIKOM ObSS IDRIJA

LAHKO BI POMENILI VEČ, ČE...

Enako hitro in sproščeno teče beseda, če inženir Niko Medved govori o življenju idrijskih rudarjev ali pa o dejavnosti sindikatov v občini. Dopoldne tehnični vodja topilnice, sicer pa predsednik občinskega sindikalnega sveta. Dobro je obveščen o dogajanjih v komuni in delovnih organizacijah, še posebej dobro pa seveda o zadevah svojega kolektiva.

»Pa vseeno ni dobro, da sem tako raztrgan med dve dolžnosti, ki vsaka zase terjata celega človeka,« pravi. »Občutek imam, da je v občini veliko premalo političnih delavcev, ki bi dajali nekaj več spodbud za razreševanje posameznih zadev in skrbeli za čisto operativne posle, ki so v zvezi s tem nujni. In še nekaj: po mojem bi sindikati v komuni pomenili več, če bi uživali vsaj malo več pomoči višjih organov. Ne vem, kdaj je bil med nami zadnjič katerikoli predstavnik ‚republikanskih' sindikatov. Včasih, ko so bili še okraji, so bili ti stiki veliko boljši. Tudi medobčinsko sodelovanje z drugimi sindikalnimi sveti je bilo tesno. Zelo pogosto smo se sestajali sindikalni delavci in med seboj izmenjavali izkušnje. Zdaj pa imam občutek, da smo preveč prepuščeni sami sebi. S tem pa nisem mislil reči, da obupujemo.«

Potem pa inž. Medved kar sam nadaljuje:

»Kaj delamo, s čim se ukvarjamo? Z vsem tistim, s čimer se ukvarjajo tudi drugi občinski sveti! Zato samo nekaj dejstev, ki se mi zdijo specifična za naše razmere.

Redno na primer spremljamo gospodarska gibanja v komuni in smo se šele letos prikopali do nekaterih zelo zanimivih spoznanj. Nikoli prej na primer v naši občini nismo izdelali dovolj natančne analize osebnih dohodkov glede na kvalifikacijsko strukturo zaposlenih. Seveda ni mogoče primerjati ali celo enačiti dohodkov delavcev različnih panog. Glede na kvalifikacijski sestav delavcev pa bi le morala biti razmerja med posameznimi kategorijami bolj ali manj enaka, če je delitev po delu v redu. Končno gre tudi za to, da bi morala biti razmerja v osebnih dohodkih takšna, da bi delavce spodbujala k dopolnilnemu izobraževanju, šolanju in drugim oblikam strokovnega usposabljanja. No, ugotovili smo tudi take primere, da so bile razlike izredno majhne, samo po nekaj tisočakov med posameznimi kategorijami. V takih delovnih organizacijah delavci res nimajo interesa za boljše delo, če tudi strokovnjaki, ki naj bi razvoj potegnili za seboj, kakor temu rečemo, niso ustrezno in spodbudno nagrajeni. Zadovoljen sem, da lahko povem, da se je po teh dokumentiranih ugotovitvah začela živahna dejavnost v delovnih organizacijah, da so začeli temeljiteje proučevati merila delitve osebnih dohodkov po delu in da vsa ta aktivnost obeta, da bo celoten sistem delitve po delu postal spodbudnejši za slehernega zaposlenega.«

»Problem, o katerem govorite, je nedvomno zanimiv; vendar: zakaj se v podjetjih že prej niso zganili? Ali naj te ugodne premike zatorej v celoti pripišemo omenjeni analizi sindikatov in stališču sindikatov do te problematike ali pa tudi vplivu gospodarske reforme?«

»Zasluga sindikatov je predvsem ta, da so na problem opozorili. Vendar pa so v naši občini tudi kolektivi, kjer tudi ob najboljši volji stvari še ne morejo pognati v pravi tek. Za primer naj omenim podjetje ETA v Cerknem. Na račun osebnih dohodkov in z lastnim delom so postavili tovarno, ki pa jo zdaj bremene visoke anuitete, tako da za osebne dohodke ostaja zelo malo. Res pa je, da vse več izvažajo, da se je struktura njihove proizvodnje močno spremenila v prid velikoserijske proizvodnje, da zaposlujejo vedno več strokovnjakov, ki bi jih morali dobro plačati, da bi se še bolj kot zdaj potrudili pri svojem delu. Vsega hkrati pa ne zmorejo, ali drugače povedano: težko je najti pravo skladnost v delitvi ostanka čistega dohodka. Če ni obratnih sredstev, potem ne morejo kupovati surovin, ki so se v času po reformi močno zvišale, prodajne cene pa so ostale pri starem. Če ne bi bilo surovin, ne bi bilo proizvodnje in ne sredstev za odplačevanje anuitet. Torej trenutno še najlaže zarežejo pri osebnih dohodkih, čeprav jim z druge strani to najbolj hodi narobe, ker delitev ne spodbuja k večji produktivnosti. Vse pa kaže, da se bodo iz tega začaranega kroga kmalu izkopali.

Sicer pa tale splošna ocena o prizadevanjih v poreformnem času: bodisi da delajo v slabših, povprečnih ali ugodnih pogojih, velika večina naših delovnih organizacij išče svojo perspektivo v dolgoročnejših rešitvah. Tako rudnik živega srebra veliko vlaga v modernizacijo in mehanizacijo ter obsežnejša raziskovalna dela, ETA v Cerknem se — kakor sem že povedal — vse močneje usmerja v izvoz in velikoserijsko proizvodnjo, tovarna pohištva »22. julij« v dvoizmensko delo itd.,« je zaključil inženir Niko Medved. **-mG**

Narobe izkušnje

Kolektiv Industrije finomehaničnih aparatov v Celju si je prvič naložil v mariborski kreditni banki tolikšna sredstva za stanovanje, da se je splačalo razmisliti, kako bi jih razdelili prosilcem in hkrati rešili kar največ stanovanjskih problemov. Delavski svet je imenoval komisijo in medtem ko je ta z vso prizadevnostjo in čutom odgovornosti postavljala prednostni red, jim je en sam član kolektiva prekrižal račune, saj je porabil ves denar za svoje stanovanje. »Nezaslišano!« so rekli delavci, a predno so si opomogli, se je njihov komercialni že selil v novo stanovanje nekje v Ljubljani.

Začnimo zgodbo pri začetku:

Pred dvema letoma se je znašel komercialni v stanovanjski stiski. Rešitev se je kmalu našla, kajti bilo je vprašanje, ali komercialnega obdržijo ali pa jih bo zapustil. V Celju so kupili stanovanje in komercialnemu izročili ključ, vendar ga je ta, kdove iz kakšnih nagibov, odstopil za dva meseca vodji proizvodnje. Delavci so že takrat podvomili v poštenost barantanja s stanovanjem, kajti zdrava pamet jim veleva, da se nihče ne bo selil samo za dva meseca v novo stanovanje. In niso se zmotili. Vodja proizvodnje je ostal v stanovanju komercialnega, ta pa se je še naprej stiskal v sobici v Celju, družino pa pustil v Ljubljani. Za ločeno življenje so mu v IFI priznavali odškodnino. Čez nekaj časa se je preselil k družini v Ljubljano in se raje vsak dan vozil v službo v Celje.

Po dveh letih pa se je komercialni vnovič znašel v stanovanjskih škripcih. Zelo se je mudilo, kajti v Ljubljani so ga sodnijsko metali iz stanovanja. Priskočil mu je na pomoč upravni odbor. Pograbil je spisek komisije DS, ki je delala dopoldan prioritetno listo in opoldan že sklical sejo.

Kako so se začasno vrstili dogodki, ne ve nihče povedati, vse se je zgodilo hkrati: seja upravnega odbora, odobritev naloženih sredstev v banki in menda še nekaj sredstev iz sklada skupne porabe, ureditev formalnosti z banko, nakup stanovanja za komercialnega v Ljubljani in selitev.

I. V.

... v jugoslovanskih sindikatih

Centralni svet

Prave na konference

Kot smo že poročali, je predsedstvo CS ZSJ sklenilo sklicati konferenco samoupravljavcev Jugoslavije v prvi polovici prihodnjega leta. V teh dneh pa je Centralni svet naslovil na vse občinske sindikalne svete odprto pismo, v katerem opozarja na pomen te konference. Tako se že od leta 1957, poudarja pismo, ko je bil prvi kongres delavskih svetov Jugoslavije, pojavljajo predlogi in zahteve, naj bi taki posveti postali stalna metoda dela. Za sklic takšne delovne konference pa se zdaj tudi močno čuti potreba zaradi notranjih problemov samoupravljanja in nadaljnjega razvoja samoupravnih odnosov, saj so od prvega kongresa do danes nastale velike spremembe. Tako imamo danes, na primer, opraviti s povsem novo ekonomsko strukturo, ki jo je potrebno še naprej izpopolnjevati, treba je preanalizirati tudi nove probleme v realizaciji naših konceptov samoupravljanja in razvoja družbeno-ekonomskega sistema.

Spričo pomembnosti te konference, Centralni svet še posebej opozarja občinske svete, naj organizirajo zares temeljite priprave nanjo, tako v izbiri kandidatov kot v razpravah o osrednjih temah te konference.

Bosna in Hercegovina

Samokritična ocena

Pred dnevi se je sestalo na razširjeno sejo predsedstvo RS ZSJ za Bosno in Hercegovino, da bi analiziralo dosedanjo aktivnost delovnih organizacij in sindikalnih podružnic v obdobju po brionskem plenumu.

V tej razpravi pa ni manjkalo tudi kritike metod in vsebine dela sindikalnih organizacij. Tako so udeleženci posveta menili, da se pogosto posamezni sindikalni delavci, a tudi izvršni odbori v celoti, izenačujejo s sindikalno podružnico, da ne reagirajo vedno na zahteve delavcev, temveč se spreverčajo v nekakšno transmisijo samoupravnih organov in Zveze komunistov. Neizbežna posledica tega pa je, da sindikalna organizacija ne oblikuje samostojne politike v kolektivu, temveč postaja operativni izpolnjevalec stališč in zaključkov drugih. Zato tudi ni čudno, da v nekaterih delovnih kolektivih menijo, da je ob drugih organizacijah in samoupravnih organih sindikat povsem odveč.

Hrvatska

Soglasje k rešitvi

Sindikat v mostarskem premogovniku je nedavno analiziral rezultate gospodarjenja in gospodarski položaj podjetja. Pri tem pa so člani ugotovili, da so plan proizvodnje realizirali v prvih petih mesecih letos komaj 90 %. Razprava o vzrokih pa je še razkrila, da temu niso krivi rudarji sami, temveč čedalje manjše povpraševanje na tržišču po premogu. K temu pa so pripomogli še številni objektivni vzroki, kot na primer to, da so glavni odjemalci prešli na uporabo mazuta, da je razmeroma blaga zima nasploh zmanjšala povpraševanje po premogu, da je z novimi prometnimi zvezami postal njihov premog predvsem zaradi pretovornih stroškov — predrag za tržišče v Črni gori in Južni Dalmaciji.

Toda analize razkrivajo, da razmere tudi v prihodnje ne bodo nič bolj ugodne za kolektiv mostarskega premogovnika. Samoupravni organi so zavoljo tega začeli iskati rešitev v izvozu premoga v Južno Italijo. Toda čeprav bo do dokončnega podpisa te pogodbe treba še marsikaj storiti, so člani sindikata dali polno soglasje samoupravnim organom, da po tej poti najdejo rešitev za rudnik.

Srbija

Za nekatere — deveta skrb

Do konca prvega tromesečja letos so v avtonomni pokrajini Vojvodini uvedli skrajšan delovni teden v 109 delovnih organizacijah, medtem ko je 56 kolektivov predložilo občinskim skupščinam v potrditev svoje programe za prehod na 42-urni delovni teden, v 292 delovnih organizacijah pa so začeli pripravljati te elaborate. Toda za približno 1300 delovnih organizacij sindikati Vojvodine ugotavljajo, da niso naredile prav ničesar za prehod na 42-urni delovni teden, čeprav bi naj to storile do konca leta in za kar jih tudi obvezujejo zakonska določila.

Da bi sindikati kar najbolj pomagali delovnim organizacijam pri razreševanju problemov v skrajševanju delovnega časa, so osnovali občinski sindikalni sveti Vojvodine v sodelovanju s Klubom delavskih svetov v Novem Sadu stalno službo za pomoč pri izdelavi programov za prehod na 42-urni delovni teden. A tudi v tem primeru sindikati ugotavljajo, da v delovnih organizacijah ni posebnega zanimanja za razrešitev problemov v skrajševanju delovnega časa, ker je doslej le malokatera organizacija sploh začutila potrebo po pomoči.

Pravna posvetovalnica DE

● 77. VPRAŠANJE

Komisija za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti v delovni enoti delovne organizacije, v kateri sem zaposlen, mi je izrekla ukrep zadnjega javnega opomina. Zoper ta ukrep sem se pritožil na komisijo za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti pri centralnem delavskem svetu, prav tako pa se je pritožil tudi zastopnik obtožnega predloga. Na pritožbo zastopnika obtožnega predloga, je drugostopna komisija razveljavila izrečeni mi ukrep zadnjega javnega opomina ter podala predlog delavskemu svetu, da me izključi iz delovne skupnosti. Na podlagi tega predloga me je delavski svet nato izključil. Zanima me, ali lahko drugostopna komisija za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti poda predlog delavskemu svetu za izključitev na pritožbo zastopnika obtožnega predloga delovne organizacije?

A. L. — Ljubljana

Postopek in organe za izrekanje ukrepov zaradi ugotavljanja kršitev delovnih dolžnosti določa delovna skupnost v svojih splošnih aktih. O izključitvi delavca iz delovne skupnosti zaradi hujše kršitve delovne dolžnosti odloča na predlog organa, ki je pooblaščen za izrekanje ukrepov, delavski svet delovne organizacije ali delovna skupnost oziroma najvišji organ upravljanja delovne enote, katere član je delavec. Odločba oziroma ukrep organa, ki je določen v delovni organizaciji za izrekanje ukrepov, ni dokončna, ker lahko delavec po čl. 118 Temeljnega zakona o delovnih razmerjih zoper vsako odločbo delovne organizacije, s katero je bilo odločeno o njegovih pravicah ali dolžnostih iz delovnih razmerij, vloži ugovor oziroma pritožbo. Pritožba zoper izrečeni ukrep se lahko vloži na organ, določen v splošnih aktih delovne organizacije, da odloča o pritožbah delavca zoper izrečene ukrepe zaradi kršitve delovnih dolžnosti (upravni odbor, delavski svet, posebne komisije itd.). Pravica do ugovora oziroma pritožbe pa je po Temeljnem zakonu o delovnih razmerjih dana le delavcu, zato zoper izrečeni ukrep zadnjega javnega opomina zastopnik obtožnega predloga ne more vložiti pritožbo, temveč lahko tako pritožbo vloži le delavec, kateremu je bil izrečen ta ukrep. Sklep drugostopne komisije za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti, da se centralnemu delavskemu svetu vaše delovne organizacije posreduje predlog za vašo izključitev iz delovne skupnosti, je tako nezakonit, ker bi komisija morala pritožbo zastopnika obtožnega predloga zavreči kot nedopustno, na podlagi vaše pritožbe pa vam pritožbeni organ ne more izreči strožjega ukrepa, kot vam je bil že izrečen. Smatram, da je postopek, kot ste ga v vprašanju opisali, nezakonit tudi v primeru, če je institut zastopnika obtožnega predloga in njegova pravica do pritožbe zoper izrečeni ukrep zaradi kršitev delovnih dolžnosti, določena v vaših splošnih aktih, saj je v nasprotju z določili Temeljnega zakona o delovnih razmerjih. Zoper odločbe organov svoje delovne skupnosti se delovna organizacija sama ne more pritoževati niti po drugih organih upravljanja.

Na tako stališče se je postavilo v podobnem primeru tudi Okrožno sodišče v Zagrebu kot pritožbeno sodišče (št. Gž 666/66 z dne 9. marca 1966) z utemeljitvijo, da nihče, vštevši direktorja delovne organizacije, nima pravice vlagati ugovore zoper odločbe organov upravljanja, ki so odločali o pravici delavca, zato je nezakonit sklep delavskega sveta delovne organizacije, s katerim se izključi delavca iz delovne skupnosti na pritožbo direktorja zoper sklep komisije za ugotavljanje kršitve delovnih dolžnosti o izreku ukrepa zadnjega javnega opomina. Ukrep izključitve iz delovne skupnosti zaradi težje kršitve delovne dolžnosti lahko izrečeta delavski svet ali delovna skupnost le kot prvostopni organ in to na predlog organa za izrekanje ukrepov.

A. POLJANŠEK

● 78. VPRAŠANJE

Delavka je bila na bolniškem dopustu od 12. januarja do 2. julija 1966. Ob koncu bolniškega dopusta je izjavila ravnatelju, da bo takoj nastopila redni letni dopust, čeprav ji ravnatelj tega ni odobril, temveč ji je rekel, da bosta o tem razpravljala upravni odbor in svet šole. Kljub temu je delavka nastopila svoj dopust, o čemer je kasneje obvestila tajnico šole in ponovno ravnatelja. Kakšne sankcije predpisuje zakon za takšno samovoljno ravnanje delavcev, oziroma kakšna kršitev delovne dolžnosti je opisano dejanje tek kakšne sankcije se morejo za to uporabiti?

Pravica do dopusta je ustavna in zakonita pravica delavcev v delovnem razmerju. Po členu 62 TZDR ne more delovna organizacija prikrajšati delavca za pravico do rednega letnega dopusta, pač pa po členu 68 istega zakona delovna organizacija določa čas, v katerem delavec izrabi letni dopust v skladu z naravo in organizacijo dela, pri čemer upošteva željo delavca. Izjemoma ima delavec pravico izrabiti en dan dopusta tistega dne, ki si ga sam določi. Iz tega sledi, da je delovna organizacija tista, ki odreja, kdaj bo kateri delavec izrabil svoj dopust. Zato je delavka, za katero sprašujete, s tem da si je brez dovoljenja ravnatelja šole samovoljno določila čas izrabe dopusta in ga nastopila, kršila delovno dolžnost. Za kakšno kršitev gre — težjo ali lažjo, pa bi morala delovna organizacija določiti v svojem samoupravnem aktu. Kakšne sankcije boste uveljavljali zoper to delavko, je stvar presoje pristojnega organa za izrekanje ukrepov zoper kršilca delovne dolžnosti ob upoštevanju težine kršitve in njene posledice, stopnje odgovornosti, okoliščine dejanja, prejšnje delo in vedenje delavke, pomena dejavnosti in drugih obtežilnih in olajševalnih okoliščin.

Konkretno vam torej ne moremo odgovoriti, kako naj kaznujete delavko, ki je samovoljno odšla na dopust. Ker je nedvomno kršila delovni red, vam svetujemo, da uvedete ustrezni postopek in ji izrečete enega od ukrepov v smislu člena 87 TZDR, upoštevaje določila vašega splošnega akta in omenjene olajševalne in obtežilne okoliščine.

M. LIPUŽIČ

KUPON za pravno posvetovalnico DE

DOPISNIKI POROČAJO

Kako letujejo otroci proizvajalcev

● Jože Šuligoj: Tolmin

V tolminski občini so se tudi letos potrudili, da bi omogočili čim večjemu številu otrok letovanje ob morju, kljub temu pa jih je še precej, ki bi bili letovanja potrebni, ostalo tudi med počitnicami kar doma. Dobršen del sredstev za letovanje so prispevali starši otrok, ostalo pa občinska skupščina, le malenkost so primaknile nekatere delovne organizacije. Ničesar pa ni prispevalo socialno zavarovanje, čeprav bi slej ko prej tudi letovanje v kolonijah lahko šteli za preventivno zdravstveno varstvo. Ničesar tudi ni bilo storjenega za letovanje predšolskih otrok. Ali je temu krivo samo pomanjkanje sredstev?

Iz tolminske občine je okrog 200 otrok letovalo v dijaškem domu v Kopru. Prav tam so bili tudi gojenci posebnega vzgojno-izobraževalnega zavoda Tolmin, hkrati pa so bili v njihovem internatu v Tolminu tudi otroci, ki jih je tjakaj poslalo na letovanje Društvo prijateljev mladine iz Izole.

Blizu 50 članov taborniškega odreda »Tolminski puntarji«, je 15 dni taborilo v kraju Karigador pri Novigradu, 15 otrok iz Bovca pa je taborilo v Ankaranu. Čeprav so bili v kolonijah bolj ali manj vsi otroci zadovoljni, pa so — kot kaže — še najbolj uživali prav taborniki.

Precej otrok je seveda letovalo tudi skupaj s svojimi starši v počitniških domovih, ki jih imajo nekatere gospodarske organizacije v Fiesi, Novigradu, Rovinju, itd.

Ko so se tolminski otroci veselili ob naši obali, pa so v te kraje prihajali otroci, ki živijo ob morju, da bi se naužili svežega gorskega zraka in si nabrali novih moči za prihodnje šolsko leto. Tako je bilo v mesecu juliju iz koprske občine na letovanju 208 otrok v dijaškem domu v Tolminu in 60 v Bovcu. Od 16. julija do 5. avgusta je v dijaškem domu v Tolminu letovalo 200 otrok iz Reke. Na ta način so tudi med počitnicami izkoristili dijaške domove, ki bi bili sicer prazni.

● Lojze Vrečko: Ruše

Otroci delavcev ruške tovarne dušika so po večini letovali tam kot njihovi starši: v glavnem v Novem Vinodolskem, kjer ima podjetje svoj počitniški dom. Precej jih je bilo tudi v Malem Lošinju, kjer ima svoj dom tovarna Impol iz Slovenske Bistrice in s katero imajo Rušani organizirane zamenjave dopustnikov. V juniju je pod zelo ugodnimi pogoji letovalo v Novem Vinodolskem 50 otrok, v juliju pa nekoliko manj. V avgustu bo število otrok v počitniškem domu tovarne dušika zopet naraslo, saj bo podjetje omogočilo brezplačno letovanje večji skupini otrok slabše situiranih delavcev. Dosti otrok delavcev tovarne dušika je letovalo tudi v počitniški koloniji v Poreču, ki jo je organiziralo Društvo prijateljev mladine skupaj s tukajšnjo osnovno šolo.

● Anton Horvat: Murska Sobota

Otroci delavcev iz murskosoboške občine letujejo v več krajih. Okrog 500 otrok letuje v otroških domovih ob morju in 11 otrok na Pohorju. Največ otrok letuje v otroškem domu v Baški, katerega je občinska skupščina M. Sobota kupila v ta namen. Nekaj jih letuje v Loparu na Rabu in v Banjolah pri Puli.

DPM Beltinci pa je organiziralo taborjenje za 70 otrok v Banjolah. Poleg letovanj v otroških domovih letuje precej otrok skupaj s starši v počitniških naseljih in v domovih posameznih delovnih skupnosti. V počitniškem naselju »Pomurka« v Poreču bo letovalo 108 družin, v občinskem sindikalnem domu M. Sobota v Piranu v vsaki izmeni 28 ljudi in v domu v Baški v vsaki izmeni 15 ljudi. Poleg teh delovnih skupnosti imajo še nekatere delovne skupnosti svoja letovišča, kjer bodo starši in otroci letovali.

Poleg letovanja doma bodo letos nekateri člani delovnih skupnosti sami pa tudi z otroki letovali na Madžarskem ob Blatnem jezeru. To letovanje organizira Občinski sindikalni svet Murska Sobota v izmenjavi letovanj s sindikati sosednje Madžarske.

In kako je s financiranjem?

V glavnem prispevajo sredstva starši, koristniki sami. Za letovanja otrok pa je prispevala Skupščina občine Murska Sobota šolam 1 milijon S-din, da bi omogočili letovanje otrokom, katerih starši sami ne zmorejo plačila.

Poleg nadomestila za sindikalne objave so nekatere delovne skupnosti namenile iz drugih sredstev za letovanja zaposlenimi 10.000 do 20.000 S-din. Osnovno ugotovilo pa je, da so letos vsi domovi skozi vso sezono zasedeni, medtem ko lansko leto niso bili polno izkoriščeni.

● Franjo Hovnik: Ptuj

Na ptujskem področju je bilo že pred nastopom šolskih počitnic med učenci osnovnih šol veliko zanimanje za letovanje na morju. Tako se je prijavilo nekaj nad 600 otrok, ki pa žal vsi ne bodo prišli na vrsto zaradi preskromnih finančnih sredstev. Večinoma so to otroci iz Haloz in Slovenskih goric ter otroci revnejših staršev.

Ptujska počitniška skupnost ima počitniški dom v Biogradu na moru ter bo tu letos letovalo šest skupin s po 80 šolarji. Največ sredstev za letovanje otrok je vsekakor prispevala občinska skupščina, in sicer 1,500.000 S-din, nato Zavod za socialno zavarovanje 1,200.000 S-din, sledi TGA Kidričevo s pol milijona ter Konus, obrat v Majšperku in ptujski rdeči križ s po 90.000 starimi dinarji in morda še katero podjetje. Ostala ptujska podjetja kot so TAP, Delta, KK, Strojne delavnice, Gradnje in druga, pa žal niso pokazala preveč razumevanja, da bi prispevala sredstva za letovanje otrok pa čeprav bi jih prav tako mnogi starši, ki delajo v teh podjetjih, radi poslali na letovanje.

Sredstva, ki so jih zbrali, seveda še zdaleč ne zadostujejo, da bi lahko letovali vsi otroci, ki si želijo toplega sonca in morja. Seveda pa moramo upoštevati, da imajo mnoga ptujska podjetja ob morju svoje počitniške domove in tako letuje tudi precej otrok s starši. Tako je skupno število otrok, ki letujejo, še znatno večje.

Prihodnja tema: Rezultati polletnega gospodarjenja v delovnih organizacijah

KAKO LETUJEJO NAŠI PROIZVAJALCI NA JADRANU

Prihodnje leto — nasvidenje!

Na območju Turističnega urada v Crikvenici je registriranih kar 23 počitniških domov iz Slovenije, med njimi »Sava« iz Kranja, KK Žalec, GG Maribor, Veriga Lesce, Agrokombinat Krško, Aluminij iz Kidričevega, Melanin iz Kočevja itd. Tu lahko najdeš v teh dneh našega delavca na vsakem koraku. Pogledali smo na primer, koliko je bilo 23. julija turistov v Crikvenici. Od 6753 gostov je bilo kar 3579 domačih. Tu so seveda všteti vsi naši državljani. To pa je dokaj razveseljiv podatek, saj pomeni, da je tu letos celo več domačih kot tujih turistov.

Poglejmo, kako se počutijo na morju člani naših delovnih kolektivov, ki so tu na letnem oddihu:

»POTREBEN SEM BIL POČITKA«

IVAN ONIČ, gozdni delavec sekač izpod Pohorja, ki je na oddihu v domu mariborskih gozdarjev, je med drugim povedal:

»Tovarne lesa so še vedno pod milim nebom, kjer smo izpostavljeni vsem vremenskim nevšečnostim in naše delo je kljub mehanizaciji še vedno težko, saj je sekira naše glavno orodje. Zato mi lahko vejamete, da sem potreben počitka. Letos sem prvič tu na oddihu.«

Kakšne so cene v vašem počitniškem domu?

»Ne previsoke. Za sedem dni sem plačal za sebe, ženo in otroka samo 13.370 starih dinarjev. Pri tem je všteta tudi turistična taksa. Ko sem dobil napotnico za letovanje, denarja seveda nisem imel pripravljenega. Na pomoč mi je priskočila vzajemna blagajna, kjer sem dobil 38 tisoč starih dinarjev brezobrestnega posojila. Prav toliko pa bom pozneje dobil na račun K-15 in bom tako lahko vrnil blagajni. Praktično ne bom iz svojega žepa nič prispeval, saj mi je to zadostovalo.«

Na povsem drugem koncu crikveniške plaže smo zagledali počitniško skupnost celjske emajlirnice in prvega, ki smo ga srečali v parku pred domom, smo povprašali, kako se počuti.

BREZPLAČNO NA LETNEM ODDIHU

»Letos sem s svojo družino že drugič na oddihu na morju«, je povedal IVAN LUKMAN, mešalec surovin v celjski emajlirnici. »Pred tem pa sem bil že dvakrat v Moščenički Dragi. Delo, ki ga v tovarni opravljam, je zdravju škodljivo. Zato mi nudi tovarna 10-dnevno letovanje oziroma zdravljenje na morju — brezplačno. Za ženo in dva otroka sem plačal za bivanje v domu 51.000 starih dinarjev. Žena pa je sicer dobila tudi v podjetju, kjer je zaposlena, na račun K-15 in regresa 18.000 S-din. To pomeni, da mi ne bo treba za počitnice preglboko seči v lastni žep.«

»IZ HALOZ SEM«

Nekoliko dalje smo ob cesti zagledali pred vhodom v park na ograji napis ALUMINIJ Kidričevo. Tu letuje tudi FRANC HABJANIČ, ki je doma v osrčju Haloz.

Zakaj ste se letos odločili za letovanje na morju?

»Počitka in oddiha sem prav potreben, še posebno, če vam povem, da sem od tovarne oddaljen kar dobrih 16 km. Stanujem v Zaklu pri Podlehniku, kar pomeni, da napravim dnevno kar 32 kilometrov poti. Prejšnja leta sem se večinoma vozil s kolesom, pozimi tudi s tovarniškim avtobusom. Sedaj imam sicer moped, vendar vam lahko povem, da pridem vsak dan z dela precej »siv« od cestnega prahu in utrujen od dela.«

Koliko vas bo veljalo letovanje oziroma oddih?

»Iz lastnega žepa ne bom skoraj nič »žrtvoval«. Vsi zaposleni smo namreč dobili v podjetju »na roko« po 50.000 starih dinarjev; od tega 21 tisoč kot nadomestilo za K-15, 29.000 pa za letni dopust. Razen tega pa imamo tudi regres v počitniškem domu, saj velja dnevni penzion samo 1000 dinarjev za otroke pa 650 dinarjev.«

To so torej trije odlomki iz življenja naših proizvajalcev, ki so preživeli nekaj dni na morju in so sedaj že vsi zopet na svojih delovnih mestih v proizvodnji. Vsi so povedali, da je hrana odlična, da se takšna v domačih loncih ne kuha in pohvale, ki smo jih slišali iz njihovega pripovedovanja so zagotovilo, da dopust na morju ali tudi v planinah za vse veliko pomeni ter pripomore k njihovemu dobremu počutju in tudi k večjemu delovnemu poletu.

FRANJO HOVNIK

VKLJUČUJEMO SE V RAZPRAVO O OSNUTKU ZAKONA O FINANCIRANJU IZOBRAŽEVANJA IN VZGOJE

Ali delavske univerze niso izobraževalne ustanove?

V začetku julija je bil dan v javno razpravo osnutek predloga zakona o financiranju izobraževanja in vzgoje v SR Sloveniji. Zakon bo predvidoma sprejet že letos v jeseni in bo z novim letom 1967 začel urejati zelo pomembno družbeno področje. Tako osnutek med drugim navaja okvirne vire dohodkov in določene uporabnike finančnih sredstev za izobraževanje. Ti so podrobneje našteti v 2. členu osnutka, v katerem so navedeni skoraj vsi vzgojni in izobraževalni zavodi od otroških vrtcev do visokih šol.

Podrobnejši pregled citiranega člena pa pokaže, da v njem niso zajete delavske univerze kot zelo pomembne izobraževalne ustanove za odrasle. Besedilo sicer navaja »šole za dopolnilno izobraževanje« in pri tem omenja v oklepaju glasbene šole, vendar iz takega splošnega naziva ni mogoče razbrati, če predlagatelj osnutka misli pri tem na delavske univerze ali ne. Menim, da bi jih zakon moral upoštevati, saj verjetno redkokateri izobraževalni zavod zajema, glede na dejavnost, tako široko področje kot delavske univerze. Naj takoj omenim, da opravljajo delavske univerze vse vrste izobraževanja odraslih od splošnega preko strokovnega do družbeno-ekonomskega, kar ne dela nobena druga šola. Razen tega pa se v njih usposabljajo slušatelji za vse stopnje šol, od osnovnih do univerze. Že teh nekaj dejstev pove, da imajo v izobraževalnem sistemu odraslih zelo pomembno vlogo in nalogo, pri številu slušateljev pa jih nedvomno vključujejo mnogo več kot npr. glasbene šole. V času svojega obstoja so preko različnih oblik usposobile na tisoče delavcev bodisi za delo v poklicu ali za delovanje v organih upravljanja in skrbele za splošno izobraževanje in vzgojo. Skratka, obseg njihove dejavnosti je, ne glede na kraj in okolje v katerem delujejo, tako velik, da bi zakonodajalec akta moral računati z njimi kot dejavnikom, ki v tem predpisu mora najti ustrezno mesto.

Z željo in namenom, da svoje navedbe podkrepim, bom napisal nekaj podatkov o delu delavske univerze v Slov. Konjicah v sezoni 1965/66. Konjiška občina sodi med srednje velike in gospodarsko precej razvite komune v naši republiki, glede na lego in teritorij pa jo mnogo laže imenujemo »podeželska« kot mestna ali strogo industrijska. Šteje okoli 19.000 prebivalcev, od katerih je v delovnih organizacijah zaposlenih nekaj nad 4.000 delavcev.

Z ozirom na vse navedeno deluje delavska univerza v povprečnih razmerah tovrstnih zavodov v Sloveniji.

Podatki povedo, da je v eni izobraževalni dejavnosti bilo povprečno vpisanih v minuli izobraževalni sezoni po 22 slušateljev, trajala pa je v povprečju po 76 ur. Najkrajša oblika izobraževanja je trajala 40 ur, najdaljša pa 224 ur. Podatki dalje pokažejo, da je bilo v raznih tečajih, seminarjih in šolah skupaj 507 odraslih oseb, kar je približno toliko, kot ima učencev ena od manjših osnovnih šol v občini.

Pri vsem tem pa niso nikjer upoštevane izobraževalne oblike, ki so trajale manj kot 40 ur, nikjer ni zajetih 73 filmskih predstav, ki smo jih predvajali v 15, po večini manjših krajih na območju občine, razen tega pa niso vključena različna posamezna predavanja iz obrambne vzgoje in različnih drugih področij. Samo filmske predstave je gledalo nad 7000 občanov.

Pravo sliko o delu delavskih univerz bi lahko podala analiza, ki jo pripravlja Zavod SRS za statistiko. Ne verjamem, da se bo lahko kateri izmed številnih vrst izobraževalnih zavodov, zajetih v osnutku zakona o financiranju izobraževanja in vzgoje, predstavil naši javnosti s tako bogatim in pestrim obsegom dela pri izobraževanju odraslih. Velika večina slušateljev, ki se usposablja v okviru programov delavskih univerz, so zaposleni delavci, torej prav tisti, ki v ta namen sredstva že ustvarjajo. To pa ima vsekakor velik pomen tudi za delitev in ne bi bilo prav, če zakon v končnem besedilu ravno tu ne bi vključeval delavskih univerz kot zelo važnega člena pri izobraževanju odraslih.

VINKO LANGERHOLC,
direktor del. univerze
SLOV. KONJICE

V ZASAVSKIH DELOVNIH ORGANIZACIJAH VSE BOLJ POGOSTO IN ORGANIZIRANO RAZMIŠLJAJO O POČITKU

Neizkoriščene možnosti

Ko je Janezova delovna skupina prvič povabila sosednjo, Franceljnovo »partijo« na skupen izlet v zasavske hribe, je le-ta odvrnil: »Mi bomo raje počivali doma — pa karte vrgli!«

Tako prvič. Ko pa so si naslednji ponedeljek ob malici, globoko pod zemljo, drug drugemu pripovedovali, kako so preživeli prosto nedeljo, je eden od Franceljnove skupine povedal: »Saj ga res lomimo, ko tisti poldrugi dan poležavamo doma, v zatohlih bajtah, namesto, da bi zares izkoristili počitek!«

In res so jo prihodnjo soboto »mahnili« na Mrzlico. Francelj se je najbolj ogrel in kar ni mogel pozabiti prijetnih uric v naravi, na soncu. Smejali so se mu, ko jim je zatrjeval, da se je zares spočil, pa čeprav je moral pošteno vzeti pot pod noge, pa tudi na Mrzlici niso mirovali.

Prosti čas, zlasti sobotno popoldne in prosta nedelja, tudi v Zasavju dobiva med delovnimi ljudmi, čeprav počasi, a vztrajno, lepšo vsebino. Najbolj razveseljivo pa je vsekakor to, da razmišljanje o tem, kako dejansko izkoristiti nedeljski počitek, vse bolj dobiva organiziran pomen. To velja zlasti za tiste sindikalne organizacije, ki so že pred nekaj leti začele s sobotnimi in nedeljskimi avtobusnimi izleti, bodisi v neposredno, ali daljno okolico. Resda je reforma nekoliko zavrla poceni avtobusne prevoze, toda splača se primakniti nekaj stotakov več, saj so ljudje preživeli lepe urice v naravi.

Kljub temu pa še vse možnosti nedeljskega počitka niso izkoriščene. Zasavje se ponaša z desetimi planinskimi postojankami. Od teh jih je najmanj šest lepo urejenih. Planinska društva so že doslej dosti storila za razmah planinstva, a še zmeraj ne dovolj. Potrebna pa je tudi pobuda s strani sindikalnih organizacij. Ni dvoma, da bi obojestranski dogovori o tem, kako ob sobotah in nedeljah storiti vse, da bi delovni ljudje imeli vse potrebno za primeren oddih in razvedrilo, pripomogli k še bolj množičnemu obiskovanju zasavskih planin in hribov.

Že lep čas ni res, da se v poldrugem dnevu ne da kaj prida počivati v naravi. Kot ni res, da si tak počitek lahko privoščijo samo »motorizirani« srečneži, ki v kratkem času daleč pridejo. Pešhoja postaja tudi med zasavskimi delovnimi ljudmi čedalje bolj priljubljena in vse več je ob sobotnih popoldnevih tovariških skupin, ki hite na ta ali oni zasavski hrib. »Počitek« in počitek postajata res pojma, ki sta si daleč vsaksebi. S primerno organizacijo pa tudi večjo domiselnostjo sindikalnih organizacij in tudi drugih pa se bosta še bolj oddaljila.

(MV)

Pogovori z upravljavci ● Pogovori z upravljavci

»Včasih ne morem razumeti visoke politike«

Ivan Kozjek, predsednik sindikata v kamniški usnjarni UTOK je zelo prijeten sobesednik. Predvsem pa je njegova dobra lastnost v tem, da veliko razmišlja in da se k svojim premišljevanjem kar naprej vrača, kajti tisto, kar je pritegnilo njegovo pozornost, mu ne daje miru in ne odneha, dokler ne najde odgovora.

»Ja, veste, ljudje smo včasih čudni. Med nami so tudi takšni, ki godrnjajo in se jezijo, da morajo plačevati sindikalno članarino, ko pa od tega nič nimajo. Ne strinjam se s takimi. Že zato ne, ker je lahko vsakomur očitno, da v tovarni ni stvari — od delitve dohodka do produktivnosti, o kateri se ne bi pomenili tudi v sindikatu in povedali tudi svoje mnenje. Seveda pa sindikat ni več tisto, kar je bil včasih, ko se je boril zgolj za višje plače. Pri nas poskušamo ljudem povedati s politično aktivnostjo, kako naj — razen do vsega drugega — pridemo tudi do večjih osebnih dohodkov. Problemov v zvezi s tem in ostalim seveda ne manjka, ampak ljudem skušamo ustreči, če je le mogoče. Vselej pa to ni v naši moči.«

»Kako to mislite?«

»Če gre za zadeve iz naše pristojnosti, mislim v okvirih tega, kar lahko samostojno odločimo v podjetju, ni prehudih problemov. Ko smo na primer govorili o novem pravilniku o delovnih odnosih, smo se zlahka zmenili, da dobijo matere z več otroki nekaj dni dodatnega dopusta. Bolje je, če se odpočijejo, kakor da bi dosegale slabše rezultate, saj so že z domačim

delom dovolj obremenjene. Kar hitro smo se zmenili tudi o tem, da bi tudi delavci nočne izmene dobivali toplo malico. Za oddih smo tudi lepo poskrbeli. Kdor letuje v Crikvenici, plača iz svojega žepa 1450 dinarjev dnevno. Kdor gre na Veliko planino pa stanuje zastonj, kuha sam, dobi pa 500 dinarjev dnevno. Na dopust v počitniški dom še nikoli ni šlo toliko ljudi kot letos...

No, potem so še stvari, pri katerih nismo toliko samostojni, kakor bi se, formalno gledano, komu zdelo. Ne razumem visoke politike, da nam v vseh povojnih letih še ni uspelo, da bi nekdo na vrhu izračunal, kaj se bolj izplača. Ali to, da bi prašiče odirali in kožo dali nam usnjarjem, da bi jo predelali in prodali dražje kakor pa jo zdaj, ko jo mesarska podjetja prekajujejo skupaj s šunkami. Vemo pa, da je naša slovenska svinjska koža najboljša, da daje najboljše sortimente, ki jih je mogoče zelo dobro prodati. Na vso srečo veliko izvažamo, tako da si surovino lahko kupujemo vsaj zunaj. Vendar računica pove, da deviz porabimo za te nakupe veliko več, kot bi bilo nujno potrebno, pa še rezultat je slabši. Surovine namreč niso najboljše, plačati jih je treba z devizami, izdelek pa že zavoljo slabše kvalitete surovin terja več dela in še težje dosegamo boljše vrste in kvalitete. Skratka — gospodarski uspeh bi bil lahko veliko boljši, čeprav tudi zdaj ni slab. Povprečje osebnih dohodkov je doseglo 75 starih tisočakov, za sklade dajemo 25 odstotkov čistega dohodka. Večino tega denarja dajemo za modernizacijo, kajti 60 let stari stroji podražujejo proizvodnjo. Ja, če bi bilo več denarja, da bi modernizacija potekala še hitreje... Kako se to pozna, kako človek lažje dela! V kotlarnici, kjer sem zaposlen, zdaj urejamo peči na mazut. Delavci ne bodo več garali kot živina. Vsakdo izmed njih je moral med »šihtom« s samokolnico prepeljati 7 ton premoga in odpeljati dve do tri tone ugaskov. Kupili bomo tudi nov aparat za sušenje, nove stružne stroje...«

Za trenutek premolkne in se zamišljeno zazre skozi okno. Potem nadaljuje:

»Ampak — vseeno ne razumem visoke politike! Izraz morda ni povsem pravi, ampak jaz tako rečem. Velikokrat namreč premišljujem tudi o naših osebnih dohodkih. Nekje imajo visoke, drugje spet nižje zaslužke. Marsikdaj to ni odvisno od rezultatov dela, ampak od tega, za kakšno dejavnost gre. Zgodi se, da nam zvabijo kakega strokovnjaka, ker mu lahko ponudijo več, kakor lahko damo mi. Da bi pri nas tem ljudem v takem primeru dvignili osebni dohodek, ni mogoče, ker bi se podrla vsa medsebojna razmerja. Ko pa odide, ugotovimo, da brez njega ne moremo. Če hočemo dobiti drugega, mu moramo ponuditi več. Takrat pa vsi razumemo, da tako moramo storiti... V tem je neskladje. Ampak — enkrat bomo tudi na to vprašanje našli pravi odgovor...«

-mG

PORTRETI IN SREČANJA

Ljudje radi delajo primerjave s svojimi starši. Pri Francetu Jenku, delavcu iz novomeške tovarne Novoteks, so takšne primerjave zelo pogoste, saj pravi, da je njegov jarem lažji od očetovega, čeprav je v življenju napravil že najmanj tri važne rotacije. Med vojno je odšel v partizane, po vojni na pošto za poštnega uslužbenca, potem je bil nekaj časa plačani sindikalni voditelj na okrajni ravni, dokler ni dobil zatočišča na delovnem mestu v tovarni, kot delavec v barvarni. Jenko pozna različne barve življenja. Svoj jarem pa bo sprejel čez tri leta, ko bo naštel dovolj delovnih let za polno pokojnino. V petinpetdesetih letih je prišel do svojega kotička v stolpnici, ki ji že v tretjem nadstropju zmanjka vode. Na srečo stanuje v pritličju in se tako lahko včasih okopa v naši stvarnosti.

Sindikalni patron

»Ste bili dober strelec v vojnih časih?«

»Nerad se spominjam hudih časov. Ko sem odšel v partizane, sem bil star že čez trideset let. Veliko smo pretrpeli, lakoto, mraz in bolezni. Najhuje je bilo v Trnovskih gozdovih. Posledice so še zdaj hude. Zbada me v križu in v hrbtenici, da včasih mislim, da me bo konec.«

»Borci 31. divizije so vzdržali težke borbe. Ste bili morda tudi ranjeni?«

»Ranjen sem bil zunaj bojišča, ko smo vodili 10 glav živine, da bi nasitili borce. Živino smo odpeljali belogardistom, pa so nas zasledovali. Precej časa sem se zdravil v bolnišnici Franji na Primorskem, ker pa sem imel žilico za preskrbo, so me tudi v vojski zaposlili v vojaškem skladišču. Naša divizija je prišla po vojni v Novo mesto.«

»Kaj vas doma niso nič pogrešali?«

»Pri nas doma v Medvodah so ostali samo starši. Trije bratje smo odšli v partizane. Najmlajši brat je bil star petnajst let, ko je odhajal v partizane. To je moje politično delo.«

Franc Jenko je izjemen človek. Ko je bil že skoraj pri vrhu lestvice, se je začel spuščati navzdol. Malo ljudi je, ki jim takšen položaj ne bi zlezel v glavo. Z visokega položaja »okrajnega sindikalista« je odšel v tovarno med delavce v času, ko bi lahko bolje iztržil svoj položaj. Pa ni take vrste človek.

»Kaj delate v tovarni?«

»Perem blago za barvanje.«

»Drugi na vašem mestu so se drugače pobrigali?«

»So tudi takšni, ki delajo narobe. To me vedno prizadene, ker danes po žepu sodimo ljudi. Če bi bil v kakšni drugi vojski, me to ne bi prizadelo.«

»Pomeni to, da ste rahlo razočarani? Ste dosegli svoj življenjski cilj?«

»Življenjskega cilja nisem dosegel popolnoma. Med delavci v tovarni pa mi je všeč. Vsi od prvega do zadnjega se trudimo, da bi dosegli višjo storilnost. Nam ni nič poklonjenega.«

Preden sem našel Franca Jenka doma v kratkih hlačah in srajci, so mi v tovarni povedali, da je na dopustu. Srečo sem imel, da sem ga našel po kosilu na klopi v jedilnem kotičku. Bil je sicer na počitnicah.

Kaj bi spraševal stvari, ki jih človek na prvi pogled opazi. Družina je bila na počitnicah doma.

Jenko je sam potožil:

»Drugi so šli na morje, mi pa nimamo denarja. Še nikoli nisem bil z družino na morju na dopustu. Če greš na morje, moraš imeti denar. Nam pa niti peteršilj ne zraste doma. Vse moramo kupiti.«

Jenko, ki je odvzel belogardistom deset glav živine, nerad toži. Vse pove na sestanku, da se ogenj iskri. Pa kaj zaleže?

Posebnih načrtov ne dela. Rad bi še živel, kot vsak človek, ki ima zdravo kri v žilah in nepreskrbljenega sina. Rad bi ga spravil h kruhu in dočakal pokojnino.

To pa bo njegova zadnja rotacija.

ZDRAVKO TOMAŽEJ

SLIKARSKA RAZSTAVA:

30 let boja proti fašizmu

Letos bo v Vidmu ob Ščavnici že druga slikarska razstava. Na prvi razstavi — aprila in maja — je Stane Kumar razstavil svoje risbe in grafike iz obdobja 1932—1965. Razstavo si je ogledalo okoli 2000 obiskovalcev. V nedeljo, dne 7. avgusta, pa so odprli razstavo »Trideset let našega in mednarodnega boja proti fašizmu«. Med razstavljalci sta celo dva španska slikarja, in sicer José Ortéga, ki ga je Francov režim obsodil na 8 let zapora in je po prestani kazni emigriral v Francijo, in slikar Augustin Ibarrolo, ki od leta 1962 prestaja 9-letno zaporno kazen v Burgosu. Od tujih razstavljavcev naj omenimo še Američanko Adelyno Cross in dva najbolj znana nemška slikarja Hansa Grundiga, ki je po materi Lužiški Srb, in njegovo ženo Leo, redno profesorico na Akademiji za likovno umetnost v Dresdenu. Lea Grundig ni le priznana slikarka, ki so si jo upodabljajoči umetniki Nemške demokratične republike izvolili za predsednico svojega društva, temveč je tudi znana politična delavka in je kot taka že dolga leta članica CK Enotne nemške delavske stranke. Ima pa svoje častno mesto tudi v Akademiji umetnosti v Berlinu.

Na razstavi imajo posebno mesto portreti slovenskih in jugoslovanskih španskih borcev Božidarja Jakca. Razstavo dopolnjujejo dela obeh predvojnih ilustratorjev legalne in ilegalne partijske literature Staneta Kumarja in Ljuba Ravnikarja. Kumarjeva dela sodijo na razstavo tudi zaradi tega, ker je bil nekaterim skupinam španskih borcev vodič preko jugoslovansko-avstrijske meje. Kumar in Ravnik razstavljata predvojne socialne motive in ilustracije. Med tem gradivom so tudi Kumarjevi propagandni lepaki za pomoč napadeni Španski republiki.

I. K.

POD PLAŠČEM STARE PAROLE

KADRI NISO VSE

Kadri resda še niso vse! Ni pa dvoma, da so nepogrešljivi v vsaki, količkaj sodobni proizvodnji. Zato so na vso moč razveseljive ugotovitve, ki so jih nekatere kadrovske-socialne službe v zasavskih delovnih organizacijah priložile k polletnim obračunom poslovanja, in ki se glase: do konca junija smo zaposlili toliko in toliko inženirjev, tehnikov in celo ekonomistov, ali pa: trije naši zaposleni so končali izredni študij v mariborskih višjih šolah. Pa vzemimo še primer trboveljsko-hrastniškega rudnika. Tu so objavili pregled števila tehničnih strokovnih kadrov od leta 1960 do danes in ugotovili razveseljiv porast, zlasti inženirjev in tehnikov. 235 ljudi z ustrezno strokovno izobrazbo, kolikor jih je v tem podjetju trenutno zaposlenih, vsekakor kaže prizadevnost kolektiva zaposliti na delovnih mestih ustrezne strokovnjake.

Ni pa tako malo primerov, ko so delovne organizacije sicer štipendirale študente, zdaj pa, ko bi morali priti na delo, so jim vrata v podjetja zaprta. Za gesli: »Ne potrebujemo!«, pa se skriva drugačna stvarnost, kot se skriva za parolo: »Kadri niso vse!«, dokaj primitivno mnenje, da bo moč brez ustreznih strokovnjakov prav tako proizvajati, kot so proizvajali doslej. Najhuje pa je vsekakor to, da se vsa taka mnenja zakrivajo in pokrivajo pod plaščem samoupravljanja. Pravno in formalno resda ni moč oporekati sklepom samoupravnih organov, ki zavračajo zaposlovanje strokovnjakov, kljub temu, da je očitno, da bi jih krvavo potrebovali. Toda v teh in podobnih primerih gre, najbolj grobo povedano, za maličenje in teptanje enega od osnovnih načel samoupravljanja, da mora namreč predvsem samoupravljanje zagotoviti boljšo, produktivnejšo proizvodnjo in večje dohodke.

Ni dvoma, da lahko takim nepravilnim in nemogočim posegom stopijo na prste subjektivne sile tako v samih delovnih organizacijah, dokler jim ne bo pokazal roge še trg. Leta pa bo postajal vsak dan bolj in bolj odločilen. Z visokimi stroški in slabo storilnost ne bo možno prodati proizvodov. In v nedogled ne bo mogoče valiti krivde za neuspehe zgolj na instrumente našega gospodarskega sistema, kot je to na primer še v marsikateri delovni organizaciji, namesto da bi pogledali v lastne razmere in ugotovili, da strokovni kadri resda niso vse, so pa predpogoj vsakršnim resnim proizvodnim prizadevanjem.

(m)

?

V zadnjih dneh so cariniki na mejnem prehodu Gradina le stežka kos gostemu prometu motoriziranih domačih in tujih turistov, ki potujejo proti Črnemu morju in v države Bližnjega vzhoda, smo te dni brali v časopisih. V primerjavi z lanskim letom se je promet več kot podvojil. Vsak dan stoji pred mejno carinarnico štiri do pet tisoč vozil. Med turisti je največ gostov iz Češkoslovaške, NDR in Francije, za njimi pa pridejo Jugoslovani in turisti skoraj vseh zahodnoevropskih držav.

Toliko turistov je presenetilo tudi preskrbovalce v Pirotu in Dimitrovgradu. Turisti v teh mestih le težko dobijo bencin, ker dve bencinski črpalki nista kos gostemu prometu. Črpalki tudi nimata visokooktanskega bencina. Tudi gostinski objekti ne morejo sprejeti vseh turistov, ki morajo zato iskati hrano v bližnjih vaseh. Ker v teh krajih nimajo urejenih campingov, si morajo turisti pomagati, kakor vedo in znajo. Vsak večer so zasedeni vsi travniki med Pirotom in Dimitrovgradom.

In spet lahko beremo v časopisih:

Minuli teden so na obmejnem prehodu v Italijo zabeležili rekorden promet. Samo v petek je potovalo preko prehoda Škofije 120 tisoč potnikov in 40.000 motornih vozil, v sredo pa 100.000 potnikov in 32.000 motornih vozil. Res da je bila v torek in sredo v Trstu splošna stavka, toda podatki kažejo, da gre samo čez ta prehod dnevno tudi sicer več kot 20.000 motornih vozil.

Pa si zavoljo tega cariniki na obmejnem prehodu v Škofijah ne delajo posebnih skrbi. Pravijo, če bi pri njih potovalo preko prehoda dnevno 5000 motornih vozil, da ne bi imeli kaj delati.

Kaj hočemo, različni kraji, različne navade in različni ljudje, pa vsi živimo v eni deželi.

M. Ž.

NAMESTO KOZERIJE — NAMESTO KOZERIJE — NAMESTO KOZERIJE — NAMESTO KOZERIJE — NAMESTO KOZERIJE — NAMESTO KOZERIJE — NAMESTO

ŽIVELI TESTI

Američani so s testiranjem ugotovili, da so prezgodaj rojeni otroci inteligentnejši kakor normalno rojeni, zakasnelo rojstvo pa da še slabše vpliva na inteligenco. Na podlagi teh testov baje že iščejo sredstva za pospešitev razvojnega ciklusa v prid duševnih sposobnosti zanamcev.

Inteligenčne teste z uspehom uporablja domala ves svet, čeprav z različnimi nameni. Pri nas med drugim za testiranje mladine, ki želi v vajensko šolo. Zakaj pa ne, vsako tele vendar ne more postati — mojster.

V semiškem obrtnem servisu si mojstrstvo preveč preprosto zamišljajo. Nagovorili so dva mladinca s končano osemletko, naj gresta v Novo mesto na sprejemni izpit, jima obljubili štipendijo med šolanjem in s tem je bila zanje zadeva urejena. Pravzaprav na pol urejena. Če bi jim uspelo, bi štipendirali pet vajencev, pa jih med absolventi osemletke niso dobili.

Toda njihova bodoča strokovnjaka sta se poklapana vrnila iz Novega mesta.

»Cepnila sva iz matematike in slovenščine,« sta izjecljala in zardevala od sramu.

V obrtnem servisu so vili roke:

»Osemletko sta končala, pa sta padla? Ja, kaj nič ne znata?«

»Znava, kar so nas naučili v semiški šoli, tistega, kar je bilo v nekakšnih testih, se pa nismo učili.«

Računovodja iz obrtnega servisa se je brž odpravil v Novo mesto na poklicno šolo, da bi rešil, kar se še da rešiti.

»Kaj ga pa lomite s testi,« je rekel, »menda veste, da na podeželskih šolah manj naučijo otroke kot po mestih. Učiteljev in profesorjev primanjkuje, zlasti v občinah, ki jih slabo plačujejo. So naši otroci krivi, če že nekaj mesecev dobivajo semiški učitelji samo petdesetodstotne plače? Niso. Ampak prihodnje leto bo še kak učitelj manj. Pravite, vzgajajte si kadre, šolajte jih. Figo! Vi otrokom pomolite nekakšne teste in adijo naši strokovni kadri.«

V poklicni novomeški šoli so si meli roke:

»Da, da... Razumemo vas. Mi nismo krivi. Iz Ljubljane so prinesli teste, na dan izpitov. Kaj moremo...«

Izzvenelo je, kot da s tem testiranjem sami niso zadovoljni.

Semičarji so jim bili za izkazano solidarnost hvaležni, hočeš nočeš pa so le morali odsloviti svoja bodoča in neusojena vajenca. Nekje bosta že našla kruh, seveda, saj ga morata. Eden je iz majhne kmečke družine, kjer je sedem nedoraslih otrok, drugemu je pa oče že pred leti umrl. Bil je vojaški vojni invalid, zato prejema vdova za vsakega izmed šestih otrok po 200 starih dinarjev invalidnine. Tisoč dvesto dinarjev za vse, niti za kilo kruha vsak dan...

Odslovljena imata veselje do kovinarstva, morda celo talent za praktično delo, toda, kaj vse to pomeni v primerjavi z velepomembnimi ljubljanskimi testi? Matematike in slovenščine ne obvladata dovolj za vpis na vajensko šolo. Izpitna komisija lahko črno na belem dokaže, da nimata zahtevane splošne izobrazbe. Nihče ji ne more očitati pristranskosti, ko povsod preizkusijo znanje bodočih vajencev z enakimi testi.

In tako je prav in pravično. Naj bodoči mojstri več znajo kakor njihovi predniki. Splošna izobrazba je odskočna deska za širok strokovni horizont. Ne smemo delati razalik med strokovnjaki v pasivnih in aktivnih občinah. V pasivnih morajo pravzaprav še več znati, da izvlečejo gospodarski voz iz mrtvila.

Majčkeno pripombo pa kljub temu imam k sedanjemu kadrovanju. Ali Zavod za zaposlovanje v Novem mestu tudi testira ključavničarje, strugarje in druge kovinarje, ki hodijo v Bosno ponje za belokranjske in novomeške tovarne? Kako se obnese preizkušnja v poznavanju slovenščine?

Če teh »uvoženih« strokovnjakov ne testirajo, predlagam dodatne teste za testiranje strokovnjakov, ki so izglasovali tako strojno preizkušnjo za naše vajenske kandidate. Obvezno naj odgovorijo, kako bomo vzgojili dovolj kvalificiranih delavcev, če bodo podjetja s težavo pristala na to, da bodo vajence videla vsako leto samo po šest mesecev in jih kljub temu vzdrževala, potem pa jih bodo preizkusni strokovni testi rešili te žrtve in skrbi za nove strokovnjake.

Živeli inteligenčni testi, če so inteligentni!!!

MA

Obletnica reforme je lepa priložnost za oceno, koliko nam je uspelo uresničiti dve glavni nalogi, ki smo si ju z njo zastavili: povečati materialno osnovo samoupravljanja ter zajeziti ekonomsko neutemeljene investicije. Z izpopolnitvijo obeh nalog pa naj bi v času reforme dosegli isti cilj: usposobili gospodarstvo, da bi lahko samo in neposredno, brez tutorstva predstavniških teles politično teritorialnih skupnosti, skrbelo za razširjeno reprodukcijo.

Po podatkih narodne banke lahko sklepamo, da nam je prvo nalogo reformo uspelo uresničiti celo bolj kot smo predvidevali. Ob koncu maja so imela podjetja na svojih žiro računih 47 % več sredstev kot leto prej. Skladi skupne porabe so v strukturi povečanja sredstev narasli celo za 72 odstotkov, kar prepričljivo dokazuje, da se beseda samoupravljavcev pri odločanju o razširjeni reprodukciji vse bolj krepi.

Na osnovi teh dejstev bi vsekakor lahko sklepali, da bo povečana materialna osnova, ki z njo v času reforme razpolaga gospodarstvo, odpravila kronično bolezen poslovnih odnosov med delovnimi organaizacijami: njihovo medsebojno zadolženost. Pa je ni! Služba družbenega knjigovodstva letos v več kot 40.000 primerih ni mogla izvršiti izplačilnih nalogov, ker gospodarske organizacije na svojih žiro računih niso imele denarja. Po podatkih SDK znaša ta neizplačana vsota več kot 2,5 milijarde N-din, torej 400 milijonov novih dinarjev več, kot je gospodarstvo pridobilo denarja z reformo.

Nepotešeni apetiti

Čuden paradoks: z reformnimi ukrepi smo bistveno povečali materialno osnovo gospodarskih organizacij, nismo pa izkoreninili njihove medsebojne prezadolženotsi. Ta navidezna nelogičnost pa nam pozneje postane razumljiva takoj, ko vemo, da so med podjetji, ki imajo prazne blagajne, skoraj po pravilu podjetja, ki proizvajajo investicijsko opremo — »Metalna«, Železarna Jesenice, Litostroj, Djuro Djaković, Ivo Lola Ribar itd. in gradbena podjetja, ki uresničujejo investicijske načrte iz predreformnih dni. Čeprav že poldrugo leto govorimo, da je treba takoj in brez sentimentalnosti ukiniti vse nerentabilne investicije, kupuje pri »prezadolženih podjetjih« približno 5000 investitorjev, ki grade objekte v vrednosti več kot 63.300 milijonov N-din, manjka pa jim približno 12.000 milijonov N-din, da bi gradnjo objektov zaključili.

Druge naloge reforme, ZAJEZITI NERENTABILNE INVESTICIJE, torej, kakor kažejo podatki, še daleč nismo uresničili. Nasprotno: z naročanjem investicijske opreme brez kritja so investitorji ustvarili težaven položaj velikemu delu proizvajalcev investicijske opreme, ki bi se ob rednih plačilih za svoje delo, lahko že zdavnaj postavili gospodarsko na noge in se ekonomsko uspešneje (ne pa tako, kot se morajo zdaj, s šibko materialno osnovo), vključiti v mednarodno delitev dela. Ob vsem hrupnem govorenju, da gre za radikalno zamrznjenje investicij, je treba vedeti, da smo od avgusta lani do konca maja letos ustavili gradnjo objektov le v skupni vrednosti 1.937 milijonov N-din, to pa znaša — 3 odstotke skupne proračunske vrednosti investicij, ki jih uresničujemo. Med ukinjenimi investicijami gre predvsem za osem večjih investicijskih objektov, med njimi tudi za EKK Velenje.

Ne le številke, tudi razprave o perspektivnem razvoju države in tudi naše republike dokazujejo, da investicijski apetiti posameznih ljudi in organov še zdaleč niso potešeni. Oglejmo si en sam primer: razpravo o gradnji prometnega omrežja v Sloveniji do 1970. leta. Zavod za gospodarsko planiranje SR Slovenije je predvidel, da bomo v Sloveniji do 1970. leta dogradili progo Koper—Prešnica, modernizirali glavno železniško magistralo Jesenice—Dobova, med cestami pa zgradili cestni odsek Ljubljana—Naklo ter začeli graditi mednarodno cesto Maribor—Gorica. Skupščinski odbor, pristojen za gradnjo prometnega omrežja, pa je predlagal tale vrstni red gradenj: modernizacijo proge Dobova z odcepom proti Mariboru, gradnjo več mostov na cestah I. in II. reda, gradnjo zasavske ceste, ceste RimskeToplice—Zidani most, ceste Maribor—Gorica, Naklo—Ljubljana in modernizacijo odseka Planina—Postojna.

Če vemo, da so stroški modernizacije železniške proge Jesenice—Dobova in izgradnja proge Koper—Prešnica narasli od predvidenih 37 že na približno 61 milijard starih dinarjev, je že samo to dovolj, da bi ne smeli na elektrifikacijo proge Zidani most—Maribor pred 1970. letom niti pomisliti. Ista ugotovitev velja tudi za gradnjo neprioritetnih cest, saj je gradnja cest ob sedanjih možnostih zbiranja sredstev odvisna predvsem od možnosti najetja inozemskih posojil.

Zakaj se torej kljub prezadolžitvi zavzemamo za nove in nove investicije? VINKO BLATNIK

MUHASTO VREME JE POVZROČILO PRECEJ PREGLAVIC TUDI SOLINAM. PROIZVODNJA SOLI LETOS KAJPAK NE BO REKORDNA FOTO SLUŽBA DE

Požvižgajo se na strokovnjake!

V Škofjeloški kmetijski zadrugi so, da bi zmanjšali režijske stroške, kot pravijo, odpustili strokovnjake ● Pregovor, da ima neumen kmet debel krompir, pa kajpak lahko postane tudi neresničen!

(Nadaljevanje s 1. strani)

obeh dolinah, Selški in Poljanski še zdaleč ne bi bili tako ekonomsko močni, da bi lahko konkurirali škofjeloški zadrugi.

KAKO ZMANJŠATI IZGUBO

Zavoljo tega so si ob koncu lanskega leta v kmetijski zadrugi v Škofji Loki precej belili glave, kako bi zmanjšali izgubo. Poklicali so na pomoč ekonomiste iz drugih škofjeloških podjetij. Strokovnjaki so pregledali poslovanje in delovna mesta ter ugotovili, da je administrativnega kadra mnogo več, kot ga taka zadruga potrebuje. Med drugim so izdelali novo sistematizacijo delovnih mest, ki jo je ob začetku leta potrdil tudi zadružni svet. Z novo sistematizacijo so ukinili šest delovnih mest, v glavnem administrativnih. S tem so se strinjali tudi člani kolektiva in vse bi precej bolje izpeljali, če se ne bi vmešal upravni odbor zadruge. Ta je menil, da bi izgubo lahko zmanjšali le, če bi odpustili še več zaposlenih v upravi.

Tako so tudi storili. Niso odpustili administrativnih uslužbencev, marveč so enostavno ukinili tehnični sektor in odpovedali delovno razmerje obema strokovnjakoma, inž. Porenti in kmetijskemu tehniku-semenarju Vinku Beštru. Šli pa so še dlje. Delovno razmerje so odpovedali tudi planerju analitiku in sekretarju podjetja. Brez dela v škofjeloški kmetijski zadrugi pa so ostale še štirj uslužbenke iz računovodstva in dve blagajničarki iz obratov.

Inž. Porenta, ki je bil lani nekaj časa tudi vršilec dolžnosti direktorja, pravi: »Mene so obdolžili, da sem kriv za lansko izgubo v treh obratih. Pri tem pa ni bil nihče kriv za letošnjo izgubo celotne zadruge, ki znaša ob polletju blizu 11 milijonov starih dinarjev. Vem, da so se me hoteli znebiti tisti, ki so se borili za stolčke... Tako so se znebili tudi novega direktorja in še drugih sposobnih ljudi v zadrugi. Kmetijsko proizvodnjo bodo zdaj organizirali po proizvodnih okoliših, ki jih vodijo kmetijski tehniki s končano dveletno kmetijsko šolo, Kot da bi ti tehniki zagotovili umnejše kmetovanje. Našemu kmetu je treba vseskozi pomagati s strokovnimi nasveti, od tega, kaj bo sadil, kakšna gnojila bo uporabljal, pa do tega, kako bo svoje izdelke prodal.

Inž. Porenta je še potožil: »Poglejte, semenski krompir smo proizvajali na 50 ha, zdaj ga proizvajamo le še na petih. Z veseljem bi sam sklenil s škofjeloško zadrugo pogodbo, da bi sam proizvajal krompir tudi na 80 ha. Samo tri stare dinarje naj mi priznajo pri kilogramu, pa jim v zadrugi niti za prevoz krompirja ne bo treba skrbeti.«

KAJ MISLIJO DRUGI?

Podobnih misli kot je inž. Porenta so tudi drugi prizadeti v zadrugi. Vinka Beštra, kmetijskega tehnika in predsednika sindikata, smo vprašali, zakaj ni sindikat odločneje posegel v razmere v zadrugi.

»Sindikat o zadnjih dogodkih sploh ni razpravljal. Če pa bi že, potem bi mi zanesljivo očitali, da se sam borim za svoje delovno mesto.«

Sekretar občinskega komiteja ZK tovariš Kajžar pa je dejal:

»Ne zdi se mi prav, da so v zadrugi odpustili strokovnjake. Kajti zadruga brez strokovnjakov ne pomeni nič. Ta zdaj nima ljudi, ki bi bili sposobni zadrugi vrniti tisto mesto, kot ji gre. Peščica kmetov iz okoliških vasi Škofje Loke pa dela z zadrugo kar hoče. Tisti, ki so zdaj na vodilnih položajih v zadrugi, pa se kar strinjajo s tako politiko. Tako ne bi smeli pozabiti, da so člani zadruge tudi kmetje, predvsem hribovski kmetje Selške in Poljanske doline, ki pridelujejo in redijo živino v mnogo težjih pogojih kot nižinski kmetje.« M. ŽIVKOVIČ

OD VSEPOVSOD

● TITOV VELES:

Če bodo uresničili to, o čemer zdaj razmišljajo v Titovem Velesu, potem bo bržčas to edina komuna v državi, ki se je odrekla davkom.

Titov Veles je z nacionalnim dohodkom 248.000 S-din na prebivalca, s skoraj polovico aktivnega prebivalstva, ki ima zaposlitev na borni zemlji, med najmanj razvitimi področji. Od približno devetdesetih vaških naselij je namreč le kakih deset aktivnih. Vendar pa bi živinoreja, predvsem vzreja ovac, lahko zagotovila perspektivo prebivalstvu teh krajev.

Kolikšna pa je gospodarska aktivnost tega kmetijskega področja, dokazuje podatek, da od vseh kmetovalcev zberejo komuna, republika in federacija le kakih 95 do 100 milijonov starih dinarjev. In prav spričo tega dejstva se je porodila zamisel, naj bi se komuna odpovedala svojemu deležu pri davkih. Občinska skupščina v Titovem Velesu ima v davčnem oddelku zaposlenih 22 uslužbencev, ki pa občinski proračuni veljajo letno kakih 35 milijonov starih dinarjev. To pa je skoraj toliko, kot znaša delež občinskega proračuna pri davkih zasebnih kmetijskih proizvajalcev.

Zato tudi zamisel, da bi se naj občina odpovedala davku — in s tem tudi precejšnjemu delu izdatkov za svojo davčno službo — ni prav nič nenavadnega ali morda celo negospodarnega, kajti teh sredstev za občino skorajda ni, pravzaprav so le navidezna. Če pa bi bili zasebni proizvajalci oproščeni davka, v Titovem Velesu računajo, da bi mogli del svojih sredstev nameniti razvoju živinoreje, s tem pa tudi zagotoviti gospodarski napredek komune.

ZAKAJ V OBRATU LESNEGA PODJETJA KRN-KLAVŽE V CERKNEM NE MOREJO POVEČATI PROIZVODNJE

SO TAM, KJER SO BILI...

Pred približno letom dni je uspelo obratu lesnega podjetja Krn-Klavže v Cerknem tako rekoč čez noč povečati proizvodnjo kar za 67 odstotkov in pri vsaki rolo omari prihraniti 6000 starih dinarjev.

Kako so to dosegli? Delavci so nenehno ugotavljali, da v omare vgrajujejo preveč materiala. Še zlasti so to občutili, ko se je podražil les. Zato so si na najrazličnejše načine prizadevali zmanjšati proizvodne stroške. Po temeljitih analizah so spoznali, da je omara lahko prav tako kvalitetna, kot v klasični izvedbi, če so stranice le iz furnirja, ki je nalepljen na leseno ogrodje. Tako so z navidez malenkostno izboljšavo pri vsaki omari prihranili 2000 starih dinarjev. Ali: prej so vsako omaro delali 12 ur in so na dan proizvedli 18 omar. Z boljšo organizacijo dela so si uredili notranji transport in s tem precej skrajšali poti med stroji. To pa jim je spet omogočilo, da poslej proizvedejo omaro v osmih urah ali pri tridesetih zaposlenih 30 omar dnevno.

Ob povečani proizvodnji in boljši organizaciji dela pa so v obratu v Cerknem začeli razmišljati, da bi proizvajali tudi v drugi izmeni. Toda ta razmišljanja so ostala zares samo pri razmišljanjih, čeprav bi bili voljni delati tudi v treh izmenah.

Kaj jih je v obratu v Cerknem oviralo, da niso mogli začeli proizvajati v dveh ali celo treh izmenah pa čeprav je bilo dovolj povpraševanja po njihovih izdelkih, saj je bil na primer švicarski kupec z njihovimi izdelki tako zadovoljen, da bi pokupil celotno povečano proizvodnjo? Toda že lani je ostalo samo pri načrtih... Že pri dnevni proizvodnji tridesetih omar niso imeli dovolj skladišč, kaj bi bilo šele potem, če bi dnevno proizvodnjo povečali na 60 omar.

»Smo tam, kjer smo bili...« pripoveduje zdaj obratovodja Viktor Uršič. »Še na slabšem, ker je leto naokoli. Saj si ne upamo povečati proizvodnje, ko pa ne vemo kam naj vskladiščimo za nas dragocene omare! Niti dvodnevne proizvodnje nimamo kam dati. Vagoni na železniški postaji v Mostu na Soči nas tudi ne čakajo, da bi kar sproti vozili tja naše izdelke.«

»Ali se niste v podjetju dogovorili, da morate tudi pri vas zgraditi skladišče, ker je to eden osnovnih pogojev za povečanje proizvodnje?«

»Stalno smo trkali na vrata uprave podjetja, toda nihče nas ne posluša. Vedno so se na kaj izgovorili. Ne vem, zakaj smo v Cerknem skoraj vedno na zadnjem mestu, v drugih obratih pa so si že zgradili lepe prostore. Ob tem pa vemo, da v podjetju skoraj največ ustvarimo.«

Zavoljo tega delavci v Cerknem živijo v precejšnji negotovosti. Radi bi več proizvajali, pa ne morejo. Malce nenavadno. Toda resnično.

Viktor Uršič, pa je še dodal. »Lahko bi proizvodne stroške še zmanjšali in še skrajšali proizvodni čas. Toda s tem ne bi prav nič pridobili, ker smo spet pri starem: nimamo skladišč za izdelke.«

M. ŽIVKOVIČ

Novatorstvo še ni izumrlo

S tehničnimi izboljšavami, izumi in iznajdbami se ne ukvarjajo samo tehniki, inženirji, ampak tudi neposredni proizvajalci. Največkrat se za njihovo delo nihče ne zmeni, tu in tam se jim takole po tihem celo posmehujejo, namesto da bi jim pomagali in jih bodrili, četudi njihova prizadevanja niso vselej kronana z uspehi.

V nekaterih zasavskih delovnih organzacijah pa komisije za izume in tehnične izboljšave niso le na papirju, ampak so močno aktivne. Poleg tega, da vodijo točno evidenco izumiteljev in racionalizatorjev, tudi vzpodbujajo vse tiste proizvajalce, ki jim ta ali ona naprava, stroj, delovno orodje ne služi tako, kot si želijo, in zato iščejo možnosti, da bi jih odpravili. Resda včasih njihove rešitve niso najboljše, in jih ni mogoče do kraja analizirati, vendar pa ti delavci najbolj pogosto vztrajajo in celo eksperimentirajo vse dotlej, dokler njihov trud ne poplača rešitev.

Ne dolgo tega so v trboveljsko-hrastniškem rudniku preizkusili kar pet tehničnih izboljšav, rezultat dela neposrednih proizvajalcev. **Franc Ravnikar,** jamomerec, je napravil načrt stativa za namestitev teodolita v spodnjih progah pod širokočelnim odkopom. Dosedanji stativi so imeli tri noge in so terjali, da se je transporter pri meritvi ustavil. Ker je terjala enkratna meritev večkratno prestavitev teodolita, se je moral transporter večkrat ustaviti in dalj časa stati. Predlagani stativ pa je možno pritrditi tudi med obratovanjem transporterja.

Alojz Cimperšek, rudar, je predlagal objemko z vretenom za fiksiranje stropnega loka TH podporja. Doslej so to delo opravljali z leseno zagozdo, zato je Cimperškov predlog v veliko olajšanje pri delu rudarjev. Objemka je preprosta, priročna in jo lahko izdelajo kar v podjetju.

Alojz Vrabič, preddelavec, je predlagal napravo za avtomatsko mazanje nosilnih vrvi žičnic s pomočjo posode s stisnjenim zrakom. Predlagana naprava je omogočila neprimerno varnejše obratovanje in boljše mazanje nosilnih vrvi.

Ivana Drnovšek in Janez Zupan, svetilničarja, sta predlagala in realizirala bistvene izboljšave v naglavnih svetilkah, s čimer bosta privarčevala precej sredstev.

Zanimivo je, da je komisija za tehnične izboljšave pri trboveljsko - hrastniškem rudniku uspešno preizkusila razen enega vse izume in predlagala za novatorje denarne nagrade, ki jih je upravni odbor podjetja že odobril.

Omenjeni primeri pa v tej delovni organizacijiniso prvi. Že v prejšnjih letih je nekaterim delavcem uspelo z raznimi izboljšavami privarčevati podjetju precejšnja sredstva. Visoki materialni stroški v rudnikih še vedno predstavljajo najpoglavitnejšo težavo v poslovanju. Zavoljo tega so in bodo tehnične izboljšave, četudi najbolj skromne, ena izmed pomembnih oblik zmanjševanja stroškov. (mv)

Ali veste...

...da so naše konfekcijske tovarne uvozile do konca maja skupno za 20 milijonov dolarjev tkanin. Uvoz opravičujejo s tem, da domače blago ni dovolj kakovostno za izvozno konfekcijo;

...da se bo delež vlaganj v znanstveno raziskovalno delo v narodnem dohodku po predvidevanjih povečal od 0,8 % v letu 1965 le na 1,1 % leta 1970, čeprav pravimo, da je uresničevanje reforme odvisno predvsem od boljše organizacije dela in večjega deleža strokovnega dela v izdelkih, ki jih ponujamo na domačem in tujem trgu.

...da so gospodarska sodišča zaradi gospodarskih prestopkov izrekla lani več kot 5.000 kazni. Skupno so javna tožilstva obtožila 6.682 pravnih oseb in 15.250 odgovornih oseb, od tega je bilo dve tretjini odgovornih oseb — direktorjev in komercialnih direktorjev, tem slede poslovodje in računovodje, najmanj pa je bilo lani kaznovanih knjigovodij;

DVA RUDARJA V ZAGORSKEM RUDNIKU STA IZGUBILA ŽIVLJENJE

ČRNI PONEDELJEK

Zagorska godba na pihala je igrala prejšnjo sredo skoraj ves popoldan žalostinke. Na mestnem pokopališču v Zagorju so ta dan rudarji in občani pospremili na zadnji poti ponesrečenega rudarja STANETA DORNIKA, v bližnji vasici na Izlakah pa so vaščani položili v grob JOŽETA IZLAKARJA, ki je tudi izgubil življenje v rudniški nesreči.

Pogrebi ponesrečenih rudarjev so nadvse žalostni. Kakih pet tisoč občanov Zagorja, rudarji z bledimi obrazi, žene s črnimi rutami, dekleta s solznimi očmi in otroci, mirni kot redkokdaj, se je zbralo na hribu od mrliške veže do pokopališča. Mimo te množice ljudi so rudarji v črnih rudarskih uniformah in z rudarskim svetilkami v rokah dvignili ob pol petih popoldne zadnjič na svoja ramena posmrtne ostanke rudarja Staneta Dornika in jih ponesli na mestno pokopališče. Tako so izkazali zadnjo čast mrtvemu rudarju, ki ga je smrt zatekla 48 ur pred tem na delovnem mestu v jami, 300 metrov pod zemljo!

Na delovnem mestu umre zelo malo ljudi. Če je posredi še nesreča v rudniku, so ljudje ob krstah še bolj nemirni. Oba zagorska rudarja sta razen tega prišla v mrliško kroniko zelo mlada. Težko izgubo dveh mladih delavcev so izražali tudi obrazi pogrebcev, nemi in žalostni.

Anatomija nesreče

V ponedeljek, 1. avgusta se je v dopoldanski izmeni spustilo v jamo Kotredež deset rudarjev, ki jih je vodil **Mirko Ržišnik.** V tej skupini je bilo šest kvalificiranih kopačev in štirje rudarji iz zasipalne skupine. Skupina je odšla na delo v sedmo etažo, kjer je bil nad 4. obzorjem, 46. polja širokočelen odkop. Kopači so imeli nalogo, da na odkopanem delu izropajo jeklene stojke, podpornike, jih zamenjajo z lesenimi in pripravijo vse potrebno za zasip. Rudarji so se dela lotili s potrebno natančnostjo. Pri ropanju jeklenih stojk, ki so jih zamenjavali z lesenimi, pa so kmalu opazili povečan pritisk.

Čelo izkopa je namreč čez nedeljo mirovalo. V tem času pa se je pojavil povečan pritisk. Čeprav je bil prostor solidno podprt s podolžnimi kobilami, so rudarji zaradi naraščanja pritiska delo kmalu opustili. Med njimi so bili izkušeni rudarji, ki so v rudniku prebili že vrsto let. Ko so namreč izropali štiri srednje stojke, se je pritisk še povečal. Sklenili so, da srednjih stojk ne bodo ropali, čeprav je to v rudniku v navadi, ampak bodo prostor čimprej zasuli. V zagorskem rudniku namreč odprtine, ki nastanejo po izkopu premoga, po določenem času zasipajo z gramozom in vodo, da tako zmanjšajo pritisk na tesarbo. Zasipavanje odprtine pa je trajalo samo osem minut, nakar je prišlo do zruška. Moštvo, ki je štelo deset mož, se je po ukazu gospodarja čela Mirka Ržišnika takrat že umikalo k ustju izvozne proge, kjer je bila tesarba ojačana. Nesreča je nekatere zalotila že v zavetju, druge pa pri umiku. S stropa se je hipoma odluščila večja plast premoga, ki je zasula ves prostor. Premog je vdrl tudi v utrjeni del, kamor so se rudarji umikali.

Ura je bila 16.05, ko je nekatere med njimi zasulo. Na majhnem prostoru ob ustju izvozne proge, na površini kakih petih kvadratnih metrov, se je znašla večina rudarjev. Precej jih je bilo zasutih s premogom, vendar kosi premoga tukaj niso bili preveč masivni in so se nekatere med njimi hitro rešili in začeli izkopavati tudi zasute tovariše. Zrušeni premog pa je porušil podporje in cevovode. Oba smrtno ponesrečena rudarja so stisnile cevi, na katerih so ležali veliki kosi premoga. Ostali, ki so bili zasuti pod premogom, pa so dobili lažje poškodbe, med njimi sta bila lažje poškodovana **Ivan Kovač,** ki je na zdravljenju v trboveljski bolnišnici in **Franjo Vnuk,** ki so ga nekaj dni zdravili v zdravniškem domu v Zagorju. Smrtno ponesrečeni **Jože Izlakar** je dobil močne udarce na desno senčnico, levo temenico in po telesu. **Stanetu Dorniku** pa so cevi stisnile lobanjo. Oba sta takoj umrla.

Nerazrešena uganka

Ponesrečeni rudarji o nesreči ne vedo veliko povedati. Vsi so še prestrašeni in ne vedo našteti, kaj se je v jami dogajalo. Po nesreči so jih takoj zaslišali. Nas so bolj zanimali njihovi vtisi o nesreči.

Gospodar čela Mirko Ržišnik, s katerim sem se pogovarjal skupaj s skupino rudarjev, ki so bili na častni straži v mrliški veži, pravi:

»Pustite me, da se odpočijem. Že dve noči nisem zatisnil oči.«

Od poškodovanih rudarjev je v trboveljski bolnišnici samo 44-letni Ivan Kovač, ki počasi okreva. Kovač ima dva otroka in že 22 let dela v rudniku. Zdravniki pravijo, da bo kmalu zapustil bolnišnico. V bolniški postelji pa je bil med vsemi bolniki v sobi najbolj molčeč.

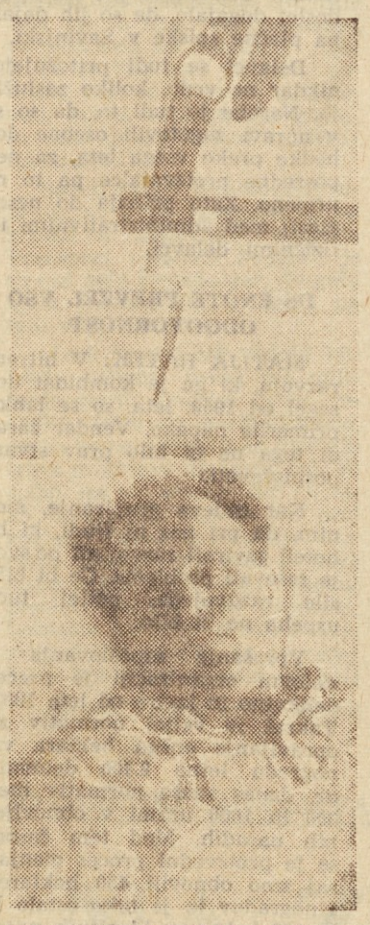

PONESREČENI RUDAR IVAN KOVAČ SE ZDRAVI V TRBOVELJSKI BOLNIŠNICI

»Zgodilo se je, kot bi udarila strela. To je bil pekel. Ničesar se ne zavedam. Izgubil sem zavest, ki se mi je vrnila, ko me je Ržišnik že izkopal iz premoga. Tisti trenutek, ko je padlo, pa se ničesar ne spominjam. Pod mano je ležal smrtno ponesrečen Jože Izlakar. Z roko se je držal moje noge. Spominjam se, da me je dvakrat močno stisnil. To je bil njegov smrti boj in njegovo slovo. Ne spominjam se, da bi slišal še kakšen glas. Bilo je vse tiho. Kmalu pa so me odnesli v glavni hodnik. Ničesar drugega se ne spominjam.«

Domneva o nesreči

V rudniku so takoj po nesreči napravili natančno preiskavo. Zaslišali so strokovnjake in udeležence nesreče. Strokovnjaki rudnika so mi o vzrokih nesreče pripovedovali svoje domneve.

Drago Kovač, varnostni tehnik v rudniku, je rekel:

»Domnevam, da je prišlo do zruška iz več razlogov. Z zamenjavo jeklenih stojk z lesenimi se je pritisk najbrž naglo povečal. Odluščile so se velike količine premoga. Mogoče je tudi, da so z izpiranjem tal, ko se je začelo zasipavanje, lesene stojke popustile ali pa jih je porušil premog. Rudarji zaradi šuma pri zasipavanju niso ničesar slišali, ko je začel premog padati s stropa.«

Nadzornik zasipanja **Dušan Cvirn** pa pravi:

»V polju 46 so bile odkopane že štiri etaže in ni bilo primera, da bi se pojavljal nenavaden pritisk. Gospodar čela je pravilno ravnal, ko je odredil umik in hitro zasipanje.«

Tudi z direktorjem rudnika **inž. Hočevarjem** sva se pogovarjala o nesreči. Zanimalo me je predvsem, če so objektivni vzroki krivi, da je prišlo do nesreče, kot na primer zastarela oprema, slabo tehnično stanje premogovnika in podobno:

»Težko je dajati kategorične izjave. Pri vsaki nesreči moramo izhajati iz dejanskega stanja in dejstev. V rudniku si prizadevamo, da bi uporabljali takšne varnostne naprave, ki izključujejo nesreče. Vendar moramo upoštevati nevarno delo v rudnikih. Pri teh nesrečah tudi ni izključen osebni faktor, ki je, tako kot pri prometnih nesrečah, zelo važen. Varnost v rudniku je odvisna tudi od človekove presoje, ravnanja in višje sile. Vsi ljudje pa delamo napake. Nezmotljivih ljudi ni. Mi se trudimo, da bi človeški činitelj pri varnosti čim bolj omejili s sodobno opremo in stroji, vendar nesreč v rudnikih najbrž nikoli ne bomo čisto omejili, zmanjšamo pa jih še lahko.«

Neznan rudar, ki sem ga srečal v rudarski obleki pri mrliški veži, je dejal:

»Nas ne prizadenejo tako nesreče v rudnikih, ki jih pogosto ne moremo preprečiti, kot dejstvo, da smo za takšno nevarno delo med najslabše plačanimi delavci v deželi.«

Dva lepa življenjepisa

Smrtno ponesrečena rudarja v Zagorskem rudniku rjavega premoga imata življenjepisa, čista kot solza. Jože Izlakar se je rodil v Ameriki, kot sin slovenskega izseljenca — rudarja. Iz Amerike se je vrnil v Zagorje. Tam je delal devetnajst let v rudniku. V tem času se je med delom petkrat ponesrečil. Zapustil je ženo brez otrok.

Rudar Stanko Dornik pa se je rodil v Humu pri Ormožu pred 28 leti. V rudniku je delal pet let. V tem času se je na delu šestkrat ponesrečil. Zapustil je ženo in enega otroka. Na osmem kongresu ZKJ v Beogradu je mladi rudar iz Zagorja zastopal komuniste iz Zasavja.

Dveh pridnih rudarjev ni več. Zapustila sta družini in umrla pri delu v podjetju. Za smrt ni nadomestila. Predsednik sindikalne podružnice rudnika Zagorje pa je kljub temu zagotovil z odločnim glasom:

»Za družini bomo skrbeli kot pravi očetje.«

Očetovstvo je sicer težko nadomeščati, saj vemo, da za smrt ni nadomestila, pa vendar je to zagotovilo delček utehe, da svojci ponesrečencev le ne bodo čisto sami.

ZDRAVKO TOMAŽEJ

VISOKO KVALITETNA OBLAČILA IN PERILO

IGO
LJUBLJANA
LJUBLJANA
Uprava: Trnovski pristan 8, tel. 20-879, 21-747
Obrat: Gradaška 22, telefon 20-103
PROJEKTIRAMO,
IZDELUJEMO IN MONTIRAMO OPREMO ZA VSE VRSTE KUHINJ, SAMOPOSTREŽNIH RESTAVRACIJ IN GOSTINSKIH OBRATOV
PRIMERNE CENE! IZDELAVA SOLIDNA!

VNOVIČ IZPRAŠAJMO VEST

KDO KOGA VARA?

MINULI TEDEN JE SKLICAL REPUBLIŠKI ODBOR SINDIKATA DELAVCEV KMETIJSTVA, ŽIVILSKE IN TOBAČNE INDUSTRIJE SESTANEK V KMETIJSKEM KOMBINATU JERUZALEM-ORMOŽ; RAZGOVOR O VPRAŠANJIH, KI SMO JIH NAČELI V 29. ŠTEVILKI DELAVSKE ENOTNOSTI. SESTANKA SO SE UDELEŽILI: PREDSEDNIK REPUBLIŠKEGA ODBORA JULIJ PLANINC IN ČLAN ODBORA ZORAN LEŠNIK, SEKRETAR OBČINSKEGA KOMITEJA ZVEZE KOMUNISTOV DRAGO PINTARIČ, PREDSEDNIK IN TAJNIK OBSS ALOJZ BALAŽIČ IN MARTIN HABJANIČ, DIREKTOR IN SEKRETAR KOMBINATA MATIJA RATEK IN IVO RAJH, PREDSEDNIK SINDIKALNEGA ODBORA KOMBINATA FRANC KOSI IN ČLANI ODBORA TER PREDSEDNIK DELAVSKEGA SVETA IN VODJA DELOVNE ENOTE NA KOGU VINKO RATEK. TO POT SMO SE IZOGNILI KOMENTARJU IN POSKUŠAMO POSREDOVATI JAVNOSTI SAMO MNENJA IN STALIŠČA UDELEŽENCEV RAZPRAVE.

FRANC KOSI: V drugi polovici lanskega leta smo začeli razpravljati o reorganizaciji kombinata na obratu in s 1. januarjem letos smo jo začeli tudi izvajati. Po dobri polovici leta lahko presodimo, v čem smo uspeli in v čem nismo.

Kot predsednik sindikata sem bil srečen, da bomo po novi reorganizaciji delavcu približali vse organe, saj se je samoupravljanje decentraliziralo, ravno tako pa tudi družbenopolitične organizacije. Mnogokaj bi lahko preprečili in sproti odpravili, če bi delavci prišli nasproti svojim odborom in delavskim svetom.

Pred leti smo se veliko več pogovarjali z delavci, zato smo tudi z uspehom delali. V zadnjih letih pa se je sindikat umaknil, politično delo je zamrlo, zato je med delavci precej nejasnosti. Pogovorimo se danes o vsem tem, naj javnost izve, kaj je prav in kaj ni.

JULIJ PLANINC: Prosil sem tovariše iz Kombinata, da bi se sestali in spregovorili o vprašanjih, ki jih je načela Delavska enotnost.

POVEJTE, KJE JE RESNICA?

Članek v DE načenja vprašanje nagrajevanja. V kombinatu so opravili novo delitev dela, tako da so razparcelirali vinograde med posameznike. Težko se je spuščati v realnost normativov, kajti: ali so delavci neproduktivni in slabi ali so pa normativi prenapeti. Članek načenja tudi viničarske odnose. Norme v kmetijstvu so v nekaterih primerih nizko postavljene. Ljudje niso navajeni na visoke norme. V kmetijski proizvodnji pa ne moremo predpisati receptov, ker so v posameznih delovnih organizacijah različni delovni pogoji. V kmetijski panogi je še veliko rezerv, toliko, kot nikjer v gospodarstvu. Danes na primer en delavec skrbi za 200 glav goveje živine ali 1000 prašičev. Če bi mu pred leti postavili takšno normo, je ne bi sprejel. Mi hočemo ostre norme, vendar morajo biti meje, kaj se lahko stori in česa se ne more.

Kar zadeva pomoč družine pri obdelovanju vinograda, pa tole: če bi delali družinski člani preko vse sezone, potem to gotov ne bi bilo prav. Če pa gre za občasno pomoč ob konicah, potem ni kdo ve kakšen problem, če priskoči na pomoč družinski član (če na primer nosi otrok dve uri rožje iz goric). To so zamotane stvari in ne gre za to, da bomo zdaj postavljali na zatožno klop enega ali drugega, ampak presodimo kaj je in kaj ni prav.

Pred reformo ste imeli namen zaposliti vse ljudi. V zimskem času, ko ni rednega proizvodnega dela, bi obnavljali vinograde. Z reformo se je to spremenilo. Investicije so se omejile, obnove ni. To je res delikatno vprašanje. Problem je v tem, da ste vsa leta v Ormožu vsi premalo storili za to, da bi odpirali nova delovna mesta, širili predelovalno industrijo ali pa iskali možnosti izven Ormoža. Zdaj ne moremo vpiti: »Ljudi je preveč, kombinat jih naj zaposli.« Članek pravi, da ste skupinsko odpustili vse ljudi v poljedelskem obratu. To ni prav, to ni pošteno, to je celo protizakonito. Verjetno pa je, da niste odpustili delavcev s celega delovišča. Pri odpustih sicer ne moremo reševati vseh socialnih problemov. Toda, če človek dela dvajset in več let, potem mu je treba dati delo do pokojnine.

Nekateri delavci odklanjajo delo drugod. Toda če gre za izboljšanje osebnih dohodkov, ne vidim razloga, zakaj ne bi šli v hmelj. Vendar je treba ljudi pravilno informirati. Če informacija ni dobra, bo delavec, ki mu ni kaj prav, marsikaj povedal.

SO NORME V REDU?

VINKO RATEK: Normative smo krojili in popravljali vsako leto, ker se je struktura goric menjala. Pred vsem kolektivom si upam povedati in tudi kot vodja enote vem, da jih je mogoče doseči, saj so jih nekateri presegli za 12 do 20 %. Nemogoče se mi zdi, da bi morali delati štirje za 88.000. Tudi v naši enoti se je primerilo, da je moralo biti delo hitro opravljeno. Takrat je potrebno organizirati vse, kar miga, vendar se človeku prizna vrednost vloženega dela,, da hiša dobi, kolikor ji gre. Družinski člani so pomagali dan ali dva. Pri rezanju je možu mogoče pomagala žena potegniti rožje, otroci pa so ga odnesli. Nič ni nevarnega, če je otrok dve uri delal in nosil rožje. Delo je moralo biti opravljeno v čim krajšem času. Če ne bi delali tako, bi morali rezati dva meseca.

JULIJ PLANINC: Koliko časa pomaga družina v sezoni? Če traja pomoč ves mesec, potem bi morali napraviti poseben plačilni spisek.

VINKO RATEK: Če smo potrebovali več delavcev, smo napravili z njimi pogodbe za sezonsko delo. V konicah imamo približno dvajset ali več zaposlenih.

FRANC LIHTENVALNER: Kdor nima interesa, kdor ne zna in če je duševno zaostal, ta ne more dosegati zadovoljive produktivnosti. Takšni delavci bi morali prvi priti v poštev za izključitev. Neproduktivni delavci so dobri pri jeziku. Vsak naj dela toliko kot jaz, pa bo.

ZORAN: LEŠNIK: So norme v redu?

FRANC LIHTENVALNER: Le pri nekaterih delih, kjer jih ni mogoče doseči, se pogovorimo posebej. Meni ni nihče pomagali, razen pri rezanju, ko mi je pomagala žena.

ZORAN LEŠNIK: Ali je norma za rez realna?

FRANC LIHTENVALNER: Jaz bi jih lahko več obrezal. Nekateri so presegli normo dvakrat. Seveda tisti, ki so po uro malicali, tega niso zmogli.

BESEDA POSAMEZNIKA OBVELJA MIMO KOLEKTIVA

DRAGO PINTARIČ: Danes je za tem omizjem malo ljudi, ki bi se z vsebino članka Delavske enotnosti strinjali. Tistih, ki ne soglašajo, in teh je veliko, ni. Predlagal bi posebno komisijo, ki bi proučila, kakšna je resnica o problemih v kombinatu.

V kombinatu je bilo vedno tako, kot so hoteli posamezniki. Odgovorni niso pripravljeni razpravljati z delavci. Ko je šlo za obiranje hmelja v Savinjski, se o podrobnostih ni nihče pogovoril s tistimi, ki so šli v hmelj. Beseda posameznika obvelja mimo kolektiva in to rodi odpor. »Nič nimamo proti obiranju hmelja,« pravijo delavci, »vendar ni prav, da nekateri odločajo o tem, kdo bo šel in kdo ne.« Pričakoval sem, da bo prišlo do problemov, v kombinatu. O teh smo nameravali spregovoriti na jesen. Vendar, ker je opozorila na probleme Delavska enotnost, je potrebno o njih spregovoriti takoj.

Nekaterim strokovnjakom je zrasel greben, drugi pa se čutijo zapostavljene. Med vodilnimi nastajajo skupine. Pri Tomažu so nekateri vodilni čez noč proglasili strokovnjaka za nesposobnega. Osnovna organizacija ga je hotela sprejeti v članstvo ZK, vendar so si vodilni prizadevali, da ga ne bi sprejeli. Pred dvema letoma je začela skupina mladih strokovnjakov nasprotovati občinskemu sindikalnemu svetu. O čemerkoli je sindikat razpravljal, so mu očitali, da se vmešava v zadeve delovne organizacije. Danes je že tako, če vodilni opozori tovariško drugega vodilnega delavca na nepravilnosti, ta takoj vzroji in kuha užaljenost. Nekateri posamezniki so pozabili, da so bili sami nekoč delavci v proizvodnji in jim je potem kombinat omogočil nadaljnje šolanje. Danes želijo mladi ljudje prvo besedo in najvišji dohodek, pri tem pa se je zelo uveljavilo načelo nagrajevanja po diplomi in ne po delu.

O modernih viničarskih odnosih se mnogo govori. Z izjemo koga, so si delavci najemali za delo družinske člane in druge delavce. O teh stvareh smo mnogo govorili. In vendar so nekateri v kombinatu hoteli prav to. In še danes mislijo, da je napredek v tem. Ljudje pa nam očitajo, da smo jih v kombinatu z novim sistemom nagrajevanja prevarali. Osebne dohodke delavcev v proizvodnji smo postavili tako, pravijo, da so si lahko drugi postavili visoke startne osnove.

ALOJZ BALAŽIČ: Kadarkoli sem kaj rekel, potem ko sem zbral podatke o nekaterih nepravilnostih, so mi v kombinatu nasprotovali. Ko je šlo na primer za neplačane dopuste, so se delavci obrnili po nasvet na občinski sindikalni svet. Na to sem opozoril v kombinatu, vendar so si vodilni takoj zagotovili podpise delavcev, češ da so se prostovoljno odločili za neplačan dopust.

Z razpravo in sprejemanjem samoupravnih aktov se je vedno čakalo do zadnjega. Ob reorganizaciji so se samoupravni organi decentralizirali, delavci so vodili svete ekonomskih enot, vendar se še danes ponekod niso konstituirali.

Zakaj je prišlo do nesoglasij okoli hmelja? Medtem ko so bili delavci na rednih dopustih, so jih delovodje poklicali na delo, dopuste so morali prekiniti. V kombinatu se niso z njimi pogovorili o »hmeljski akciji«, niti jim niso zagotovili primernih delovnih in življenjskih pogojev v Savinjski. Sindikat ne nasprotuje temu, da gredo delavci v hmelj, temu ne nasprotujejo niti delavci, toda v Savinjski je potrebno urediti tako delovne kot življenjske pogoje. In še to, da bodo dobivali delavci izplačilo v kombinatu v Ormožu in ne, kot se je doslej dogajalo, da so jih dajali na plačne spiske v Savinjski.

Delavci se tudi pritožujejo, nikdar ne vedo, koliko zaslužijo. Narobe je tudi to, da so si v upravi zagotovili osebne dohodke preko vsega leta, za neposredne proizvajalce pa to ni urejeno. Zato prihaja do nesoglasij med administrativnimi in fizičnimi delavci.

DS ENOTE PREVZEL VSO ODGOVORNOST

MATIJA RATEK: V hitrem razvoju, ki ga je kombinat dosegel od 1959. leta, so se lahko primerile napake. Vendar zaradi tega ne bi bilo prav stvari posploševati.

Kar zadeva grupiranje, menim, da pri nas ni ljudi, ki bi hoteli zavirati razvoj ali po svoje reševati probleme. Če bi bile sile razdvojene, potlej tudi uspeha ne bi bilo.

Vprašanje zaposlovanja v delovni organizaciji je precej delikatno in izvira od leta 1963. Takrat je veljal normativ za opravljanje enega hektara vinograda letno 2.400 delovnih ur, danes znaša normativ med 800 in 1000 urami v obnovljenih nasadih. Med tem časom se je proizvodni proces menjal, saj smo obnovili 450 hektarov vinogradov in je tako ostalo le še 100 hektarov klasičnih nasadov. V proizvodnjo smo vključevali mehanizacijo. Zato smo zadnje leto zaposlovali samo delavce s poklicno šolo. Po naravni fluktuaciji se je število zaposlenih zmanjšalo od 1962. leta, ko je bilo še 900 zaposlenih, na 636 letos. Od 1962. leta pa smo povečali površino za tisoč hektarov. Prevedbo redno zaposlenih delavcev v sezonce so narekovali novi pogoji gospodarjenja. Ukinjene so bile premije na govejo živino, cene reprodukcijskega materiala pa so poskočile. Tako ni bilo drugega izhoda kot, ali znižati ceno krme, znižati stroške ali pa proizvajati z izgubo. Ko smo pred delovno enoto strogo postavili vprašanje, kdo bo pokrival izgubo, se je pokazalo, da je potrebno poleg izboljšanja organizacije dela in iskanja rezerv v hlevih poiskati rezerve v proizvodnji krme. To je zahtevalo ukinitev vseh delovnih mest v rastlinski proizvodnji. Vendar ni govora o odpiranju novih delovnih mest. To je sklenil obratni delavski svet in prevzel nase vso odgovornost, hkrati pa odločil, da sprejme vsako leto na sezonsko delo prvenstveno odpuščene delavce. O tem smo na široko razpravljali in ne vem, kaj bi še morali storiti.

Vsak od nas teži za tem, da dobi za svoj trud plačilo. Za tak način nagrajevanja se je odločilo v anonimni anketi 80 % delavcev. Ne vem, zakaj je potrebno zdaj stvari potencirati in posploševati.

DOBREMU DELAVCU — PEČAT NESPOSOBNOSTI

DRAGO PINTARIČ: Vedno hočemo, da bo sleherni delavec tako mislil kot mi. Menim, da ima vsak pravico povedati, kar misli. Govoril sem z ljudmi na Kogu, ki pa pravijo drugače, kot sta govorila Ratek in Lihtenvalner. Slabost je v tem, da nekateri vodilni delavci in strokovnjaki ne sprejemajo kritike dobrohotno, ampak govore, da je to napad nanje .

Vedno sem slišal, da so delavci, ki so se pogovarjali z novinarko, dobri proizvajalci. Nekdo pa je rekel te dni, da so to delavci četrte kategorije. O teh kategorijah pa poprej nisem nikdar slišal. Torej, takoj so jim pritisnili pečat slabih delavcev. Podobno se je zgodilo z Rubinom. »To je eden najboljših šoferjev,« se je vedno govorilo. Toda ko se je zameril delovodju Kranjcu, ga je ta takoj prestavil in je poslej vozil moko iz Čakovca, kjer zaradi čakanja ni mogel nabrati dovolj efektivnih ur.

JULIJ PLANINC: Ali je sistem nagrajevanja v redu ali ni? Anketa je pokazala, kot smo slišali, da je 80 % delavcev za takšno nagrajevanje.

DRAGO PINTARIČ: O viničarskih odnosih govorimo. Ker je to problem, ker se to pri nas dogaja. Gre za to, da ne bi smeli dovoliti, da nekdo, ki je v delovnem razmerju, najema za pomoč družinskega člana ali soseda.

JULIJ PLANINC: Za zaključek predlagam naslednje sklepe:

— Sindikalni odbor kombinata naj v sodelovanju z ObSS organizira razprave v vseh enajstih podružnicah;

— občinski komite Zveze komunistov naj skliče sestanek s strokovnjaki. Tovariš sekretar, dajte pri tem oporo direktorju;

— v občinskem merilu je potrebno aktivno proučiti vprašanje odpustov in premestitev. Pri tem naj tesno sodelujeta ObSS in Zavod za zaposlovanje ter sindikat kombinata;

— z delovodji se je potrebno pogovoriti, da ne bi izvajali sankcij med delavci, ki so dajali izjave, če pa gre za ljudi, ki intrigirajo, je potrebno z njimi obračunati.

Zdi se mi, da po vsem tem ni potrebno imenovati še posebne komisije, ki bi proučila razmere v kombinatu.

DRAGO PINTARIČ: S tem se strinjam, vendar menim, da bi moral sindikat zavzeti jasno stališče o odpuščanju delavcev, kakor tudi o vseh drugih nerešenih vprašanjih v kombinatu.

POVZELA PO RAZPRAVI
IVANKA VRHOVČAK

— Kaj bi se pritoževali, saj ostane vse v družini — delo in denar.

Pred vašim odhodom na dopust še na ogled, kaj vam prinaša za vroče dni

modna hiša
LJUBLJANA – MARIBOR

nama LJUBLJANA
V BLAGOVNICI S STANOVANJSKO OPREMO
NAMA, WOLFOVA 1
NA IZBIRO
V PRITLIČJU:
- sobno in kuhinjsko pohištvo, modernih in klasičnih oblik
- oblazinjeno pohištvo: kavči, otomane, fotelji
- vzmetnice, žimnice »jogi«
- kuhinjske in sobne mize, stoli
- šivalni stroji

NAKUP POHIŠTVA IN GOSPODINJSKIH APARATOV TUDI NA POTROŠNIŠKI KREDIT!
10-ODSTOTNI POPUST PRI PLAČILU Z DEVIZAMI.
nama LJUBLJANA

GOSTINSKO PODJETJE
SIDRO
Piran
vabi
v novo odprto restavracijo PUNTA, Piran, ki ima poleg 200 sedežev v restavraciji še 200 sedežev na gostinskem vrtu ter urejeno parkirišče